

Aroma **Ebeq sáhnsahwe ahtebé** **ehwehne.**

Poraga mah pahsí sehiranue mó aní awuwana wega Aroma suwahpeq mewena mibeq Sísá tagariáh ké móriuwe. Mah pahsí áwahewé mahraréna, Ite moke ahbabáq ke míone. Mósísiga miraoro ú ehweh sehgiunaga ite íre kaweritahráhire. Itega kaweq arámbéhríúnaga moq íre kaweritahráhire. Peh morá Sísansabé aiq pútare atonaga wega ite kaweritena oganúq itahráhire. Manikáne Awanka Sísansabé aiq pútare atáh ké séhréh aritena kaweq sansá miraoneheqmúne íwíáh aritena ahriahri sereq mía míaire. Poraga mah ehwéh Aroma suwahpeq Sísá tagariáh ké náriu pahsípéq sehiranúwe.

Aroma suwahpeqte ké siu pahsíe.

Poraga wene arambehriyabé teriu ehwéhne.

¹ Íné, Pora Sísá Karáhéne arambehriu aní múge. Manikáne ehweh korerinkeheéna omaq intena eqmaq núwátáire.

² Naho naho Manikánka omasa éhwéh wene ehweh iraru ke iwíáh aritowara áwahe pukúípéq sehiranuwe.

³ Omasa éhwéhmé wenahni, itene Wahnah Sísá Karáhé éhwehne. Sísawe wehukení úkúnsabe anotah wahnáh ání, Tébiti kahnáh ánínéna

⁴ we pukútaq Manikánka págege sansánue iriwe oganúq atowe. Oganúq atonsabe Manikáne

Awanka ite sokigi aitéhmé we Manikáne ahninkáwá wíre. We Sísa Karáhé itene Wahnahne.

⁵ We nahnsó kereqne Wahnah míankeheéna Manikánka ite meiqme Sísa Karáhéne ayahpi itena anotahtaq séhréh aitéhre. Wega íné nahnsó kebá eqmaq núwátáire. Mó kehiná mó kehinánká Sísansabé aiq pútare atera wene ehweh sehgigeheéna kosíwáhnorúno éna eqmaq núwátáire.

⁶ Ite moq Sísa Karáhéne animárí míageheéna omaq itena íáhraburaire. Íáhraburairaq ite Sísa kéréhwe.

⁷ Aroma suwahpeqte Manikáne animáríno, íné Porane ehweh íráhro. Manikánka itensabé arutaboiritena wene animárí míageheéna íáhraburaire. Maniká Iteriboreq itene Wahnah Sísa Karáhéreqka ite séhréh aitera itene iru ukiq itagéhe.

Poraga Aroma ke ehweh koreriyabe awahbo ehwéhne.

⁸ Téhwe teiéna ehwéh íráhro. Itega Sísa Karáhéne ehweh kawerue sehgiómé áhnte kegá íráhwe. Minayabe ínéga ite ómi niahreraq matawéna Sísa Karáhé áwírue Manikánsabe iwíáh iwíáh atóge.

⁹ Sísa Karáhé ehweh teri terinéna Manikáne arambehriyabé iwíáh iwíáhéna mirauge. Manikánka tagaríéhmé íné íre túbáh agia

¹⁰ itensabé ahriahri púreraitóge. Ite tagéyabe nuwahbehre. Minayabe Manikánsabe págegeue púreruge. Púreréna mahraréna, Aroma kebá pokiniboq pokúno ainte séhréh ainto ue púreruge.

¹¹ Itene irupipeq págegeinkeheéna Manikáne Awanka séhréh aítahráhire. Wega mirainkeheéna iteba sure séhréh aiteyabe nuwahbehre.

¹² Ínéga Sísane ehweh kawerue sehgiúnsábé itega íné tagehrataq itene iru kawerinae. Itega moq Sísane ehweh kawerue sehgiónsábé tagahnaraq nirume kawerinae. Minayabe moke irupipeq eyoyóinae.

¹³ Néne iyahnabo anímáríno, teiéna ehwéh iahtebagehboq íráhro. Áhntetaq iteba pokinieuraútaq íre pokorahuraúge. Sísane ehweh teriátáútaq mó nahnsó kégá aiq pútare atera sehgiówe. Ite moq aiq pútare ateq sehgiheéna teieyabe nuwahbehre.

¹⁴ Manikánka ómi korerio urainsabé Káríki kereq íre Káríki kereq ahtebah kereq múguwahgu kereq teri terininie.

¹⁵ Itega moq Sísá éhweh irageheéna ite Aroma suwahpeq míáh ké koreiyeyabe nuwahbehre.

Kaweq ehwéhmé Manikáne págegeorahi sansánsábé teí éhwéhne.

¹⁶ Manikánka Sísane kaweq ehwéhnsábé ómi aiq pútare atáh ké kaweraritéhre. Minayabe mi ehwéh terieyabe íre niyehitehre. Maniká págege aní púana séhréh aitahráhinsabé ite koreiyeyabe nuwahbehre. Téhwe Asiu kegá mi ehwéh írówara anehe nahnsonka írówe.

¹⁷ Wehukega Sísane ehwehnsabé aiq pútare atáhtáq Manikánka kaweraritena sensabé, Ite kaweqtaq míáhwe aritéhre. Íre wehukega arambehrionka peh morá wensabé aiq pútare atáhnká kaweraritéhre. Mi kaweraritéh sánsámé Manikánka aiq sokigi aitéhre. Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna,

Manikánka wensabé aiq pútare atáh keyábé,
 Kaweqtaq míáhwe arítéh púara se oga mía
 míaoneherawoe ire. *(Habakuk 2.4)*

Maniká auwera múguwahgu ke úko ehwéhne.

¹⁸ Manikánka íópeq ména wene áyáteh naneq sansá sokigi aíre. Ahbarera ahkaragára kené ahkaragáraga Manikáne aiq pútaq sansánsábé ahqáho atáhwe. Ahqáho atáh púana Manikánka anotahtaq abiahnsanéna kamah arinkéhe.

¹⁹ Maniká wewega wene sánsá tábúsoqme sokigi aríatái puara wehukega tagariahrahowe. Tagariahrahonsabé wene sánsánsábé ahqáho atáh púana Manikánka anotahtaq kamah arinawire.

²⁰ Naho naho Manikánka mah marákó marákó mirarowe. Wega kaweqtaq mía míaéna moke miraro mensáméhnsá ábóraq marowe. Amahnága minawari kéhrara wehukega taga tagao puara wene sánsá tagariahrahowe. Tagéra iwíáhorahome Maniká webataq Manikánéna ahriahri págege aní mía míaire. Minayabe mi ahbábáq kégá Manikánsabe, Arene sánsá peh kopípeq kéhre íre irarerahowe. Írakaumo.

²¹ Sega Maniká tagarawéra wensabé, Are Maniká Iteribo wóne íre owe. Arensabé iwíáh iwíáhonehqmune íre owe. Wensabé kaweróne íre atáhwe. Minayabe se múguwahgu agéra tábúsoqme iwíáh íre iwíáhia peh sunkíkírirabeq míáhwe.

²² Ite ahtebia ké úne éra saiyoéra múguwahgu ke úkowe.

²³ Manikánka anotah aní ména ahriahri mía míairara wehuke íre mía míaowe. Maniká auwera abehq náneq wehukéní awankátate kuruqme mirarera minawarinsábé iwíáh iwíáh atáhwe.

Kabaramé ménkámehnkámé karahrabahme abehq náneq awankátate kuruqme mirarera, Itene manikáne éra minawarinsábé iwíáh iwíáh atáhwe.

Ómiga ahbabáq aruqaruro ke wóe i ehwéhne.

²⁴ Sega mirao puana Manikánka se suena áwé tagehrara sene sirupipeq sirutaboiro ahbabáq mira aruqaruowe. Wahba sobaruqnahbaruronsabé ahbabárowe.

²⁵ Manikáne aiq pútaq sansá suera péhepehe iwíáhéra wene sánsá íre sehgiówe. Maniká moke náneq miraro anínsábé íre iwíáh iwíáhia peh Manikánka miraro naneqmarinsabé iwíáh iwíáhowe. Manikánka moke náneq miraro puq wensabé iwíáh iwíáh atonawe kaweq sansáne. Ai q pútaq míre.

²⁶ Sega mira áhbabáronsabé Manikánka se suena áwé tagehre. Áwé tagehrara sega áhnte íre mirao naneq miraéra ahbabáq aruqaruowe. Ahronká sensuwehqso suera síwáhu ahréróné sinonka sobaruqnahbaruowe.

²⁷ Wehga moq sene ahroero suera síwáhu wehné sinonkansabé sirutaboirá sobaruqnahbaruowe. Mi sansámé anotah siyehiteh sansánirara pehipi mira aruqaruowe. Sega mira áhbabáq aruqaruro puana sene iwíáhwé sene sinonkame íre kaweragire.

²⁸ Sega Manikánsabe iuwahriehre iwíáho puana Manikánka se suena áwé tagehrara sega ahbabáq iwíáhéra íre mirao naneq miraowe.

²⁹ Sene sirupipeq áhnte ahkaragáraakáq ahbabáqkakaq kéhre. Áhnte mensáméhnsánsábé

sirutaboiro ke wóe. Íre tábúsoréh sánsáno ke wóe. Ebehyabé suwahbeh ke wóe. Mó kené ménsámehnsánsabe aigará pabeki ke wóe. Wehuke subiq sueyabe suwahbeh ke wóe. Se tobeh aruqaruro ke wóe. Se péhe éhwéhne mó kené ménsámehnsá mewe mewe ke wóe. Mó ke íre kaweraritáh ké wóe. Síehruru aruqaruro ke wóe.

³⁰ Mó keyábé péhe éhwéh arítáh ké wóe. Manikánsabe suwahrieh ke wóe. Aboawah weh áhréyábé abehq éhwéh arítáh ké wóe. Se saiyoéra seye síwíq pankeráh ké wóe. Ahbabáq áhwárah ke wóe. Sinoibone ehweh anterúáh ké wóe.

³¹ Se múguwahgu ke wóe. Itega miraoneheqmúne e ehwéh anterúáh ké wóe. Sensuwahrahyabé íre suwahbeh ke wóe. Mó keyábé iuwahriehre éra íre séhréh arítáh ké wóe.

³² Manikánka mina tahnsa pukorahi ahabábáq aruqaruro ke kamah arinawire. Sega minayabe irera anetaníbo íwíáhowe. Anetaníbo íwíáhéra mira ahabábáq aruqaruréra mina tahnsa áhbábáro keyábé kawerowe aritera iwíáh íwíáh arítáhwe. Manikánka moke mina tahnsa áhbábáq ké anotah-taq kamah arinawire.

2

Manikánka ómi kené arambehri tagéna sain-suahna ehwéhne.

¹ Néne iyahnabo anímáríno, ite iwíáhóme mi ahabábáq ké íre kaweq ke wóe éq peh ite kaweqtaq mía míaúne íwíáhowe. Aneqsabé mira íwíáhoo? Itega moq mi ahabábáq mira aruqarurówe. Se ahabábáq ke woe eme iteitensabéákáq mirarewe. Itega moq mi ahabábáq mirao puaq iteitensabéákáq

mirarewe. Minayabe, Ómi itega kaweqtaq mía
míaúne íre irarerahowe.

² Ite tagarionawe Manikánka tábúsoqme
iwíáhéna mina tahnsa áhbábáq ké ehweh aritena
kamah arinawire.

³ Se ahbabáq ke woe íwíáhéq itega moq mi
ahbabáq mirao mino? Néne iyahnabo anímáríno,
Manikánka ite íre kamah ainawire íwíáhoo?
Ahqáho. Wega moke ahbabáq ke monseráhnue
kamah ainawire.

⁴ Manikánka itensabé arutaboiraitena íwénunire.
Íwénunéna íre apubúue kamah aíre. Minayabe,
Anetaníbo. Pehipi ahbabáronehe íwíáhoo? Itene
ahbabáq sansa sueq wene sánsá sehgigeheéna
Manikánka itensabé arutaboiraitena íwénunire.
Minawé íre ahtebaho?

⁵ Itene ahbabáq sansa íre sueq peh píribahriéq,
Ite iuwahbeh sansá miraoneheqmúne íwíáhonsabé
itene ahbabáq áhnte aginae. Áhnte agirana
Manikánka ehweh aitahna tanáhráq tábúsoqme
iwíáhéna anotah kamáh ainawire.

⁶ Wega wehukene arambehri agehmarena
ehweh aritena sainsuanawire.

⁷ Mó kegá Maniká míéhrabeq téhrehabeq pokéra
we tahnsá méyabe suwahbehre. Manikánka sens-
abé, Kawerowe ariteyabe suwahbehre. Ahriahri
oga mérapeq pokéyabe suwahbehre. Mina tahnsa
suwahbeh kegá kaweq sansá mira aruqaruri-
rataq Manikánka oganúq sitankéhe.

⁸ Mó kegá peh seyene iwíáh mira aruqarurowe.
Sega aiq pútaq sansá íre sehgira peh ahbabáq
aruqaruro puana Manikánka mi keyábé anotah
abíáhnsá aritena kamah arinawire.

⁹ Manikánka moke ahabábáq ke kamah arinara síérinayabé uwo uwo oneherawoe. Téhwe Manikánka ahabábáq Asiú ké kamah ariena anehe ahabábáq nahnsó kéákáq kamah arinawire.

¹⁰ Manikánka kaweq sansá mira aruqaruro keyábé, Kawerowe aritena siru ukiq sitena, Néne téhrehabeq kíóro. Anotah anímárí míagehe aritankéhe. Téhwe wega kaweqtaq míáh Ásíú keyábé mirareritena anehe kaweqtaq míáh náhnsó keyábé mirareritankéhe.

¹¹ Manikánka moke mi kené arambehri agehmarena tabúsoqme iwíáhéna saraqmarena sainsuanawire.

¹² Nahnsó kegá Mósísiga sehgióro ú ehweh siahrrate íre irera sega ahabáronsabé iraipéq pokigehe. Asiu kegá Mósísine ehweh irera ahabáronsabé Manikánka Mósísiga sehgióro ú ehwehniká irarúnserahnue ehweh aritena kamah arinawire.

¹³ Asiu kegá Mósísine ehweh sene siahrrate íráhwe. Minayabe Manikánka mi keyábé, Ite kaweqtaq míáhwe pehipi irareritankéhbo? Ahqáho. Írakaumo. Peh morá moke mi ehwéh sehgió keyábé, Ite kaweqtaq míáhwe irareritankéhe.

¹⁴ Nahnsó kegá mi ehwéh siahrrate íre irera pehipi sehgiónsábé sirupipeq kaweq sansá ahte-bahwe.

¹⁵⁻¹⁶ Mi ehwéh íráhnsábé sehgió? Ahqáho. Manikánka sirupipeq kaweq sansá aritéhnsábé sehgiówe. Segá ahabárotaq sirupipeq umeh agirara kaweqtaq míáhtáq sirupipeq eyoyó agire. Ínéga kaweq ehwéh teiúmé Manikánka Sísa Karáhénsabe, Wehukene sirupipeqté épéráhpéro

sansánsábé sainsuo atéhre. Minayabe Sísa tuina tanáhráq wehukene sirupipeqté sánsánká seye sainsuankéhe.

Asiu kegá Mósísine ehwehnka séhréh aitankéhe íwíáho ehwéhne.

¹⁷ Ite we árahoo? Ite Asiu anímárí múne éq Mósísine ehweh sehgiune éq ite Manikáne animárí múne irare irareowe.

¹⁸ Maniká awahbeh sansá tagarione éq Mósísine ehweh aiq irone éq minayabe ite tábúsoqme iwíáhorahúne ewe.

¹⁹ Ite iwíáhome itewe Manikáne ah íre tagaríáh ké sokigiúna anímárí múne íwíáhowe. Sunkíkírirabeq míáh ké kawerue nogigeheéq ite sene kánéq tahnsa míone íwíáhowe.

²⁰ Áhwára áhwára ke kaweraritone íwíáhéq káriq anímárinseq íre íráh kéreq síwáhnorúne íwíáhowe. Mósísine ehweh matawéq aiq moke iahtebóna puaq mi arámbéhrí miraorahúne íwíáhowe.

²¹ Itega mó ke síwáhnoréq mina síwáhnoro ehwéh aneqsabé itewe íre sehgiio? Itega mó keyábé, Aebóiyeho eme aneqsabé itewe aebóo?

²² Itega mó keyábé, Mó kené ahre abariiyeho eme aneqsabé itewe mó kené ahre abarioo? Itega mó keyábé, Abehq náneqsabé manikáne ateq iwíáh iwíáh atého eme itewe aneqsabé péhepehe manikáne árótu nahtápéq kéh náneqmarí aebóo?

²³ Itega iteitene íwíq pankereq Manikánka sehgióro i ehwéh teri terinome itewe aneqsabé mi ehwéh anteruaho? Mirairataqmé Manikánsabe éhruru atáhwe.

²⁴ Manikáne ehwehnka mahraréna,

Itega ahababárirataq nahnso kegá tagéra
 Manikánsabe éhruruorahowe ire. (*Aisaia*
52.2; Esekiel 36.20-23)

Mina onserah itega Manikáne ehweh
 anterúáhnsábé tagah kegá wensabé éhruruowe.

Íre síú amurúróáhnsábé Asiu keúra míáhwe i ehwéhne.

²⁵ Ite Asiu kegá íú amurúruoq Manikánka sehgióro i ehwéh sehgiónaraq aiq kawerire. Wene ehweh anterúáh Ásíú kéwé nahnso ke síú íre amurúróáh ké tahnsa úkowe.

²⁶ Síú íre amurúróáh kegá Manikáne ehweh sehgiótáq wega sensabé, Ite Asiu keúra tahnsa míáhwe arítáhwe.

²⁷ Ite Asiu kewé íú amurúruona kewé Manikáne ehweh kéhraq íre sehgiówe. Minayabe nahnso ke síú íre amurúróáh kegá wene ehweh sehgirataq ite Asiu kegá minayabe tagéq íre kawerurone íwíáhigehe.

²⁸ Asiu anínurame insebo? Peh morá wene áú amurúrutai aní Asiu anínura mire íwíáhoo? Írakaumo. Íre minayabe Asiu anínura míéhre.

²⁹ Íre peh síú amurúróáh sánsá miraonka Asiu keúra úkowe. Íre púkuipéqté éhwéh íráhniká peh morá Manikáne Awanka wehukene sirupipeq sogiqtaté tahnsa amurúróéhniká sirupipeqkákákq sene iwíáhipeqkákákq kawerarítéh ké Asiu keúra úku úkuowe. Íre wehukega peh Manikánka mina tahnsa keyábé, Kawerowe arítéhre.

3

Manikáne sansá peh kaweq sansáne i ehwéhne.

¹ I te Asiu kené sánsánká nahnso kené sánsá kiotaikiro? Íú amurúrué sansa miraonsabé aneq kaweq naneq kanabo?

² Manikánka áhnte kawéq náneq ite Asiu ke náí náinúwe. Téhwe Manikánka wene ehweh ite Asiu ke teiena, Néne sánsá auráq matíáhro aitowe.

³ Mó Asíú kégá Manikáne ehwehnsabé íre aiq pútare atówe. Íre aiq pútare atónsabe Manikáne ehweh abehq úkiro?

⁴ Írakaumo. Peh aiq pútaq ehwéh kagaire. Minayabe Manikáne ehwehnka irarinserahnéna, Arega iraréna ehwéh aiq pútaraginkehe. Aiq pútaragínara wehukega tagagehe. Wehukega ehweh atéhrataq arega se kiotaikinkehe ire. *(Buk Song 51.4)*

⁵ Wehukega iwíáhue iraréna, Itega ahbabárúnaga Manikáne tábúsoréh sánsá ábóraq máréhre íwíáhowe. Mira íwíáhéra, Minayabe Manikánka kamah ainawe we áhwára áhwára iwíáhéna íre kawerire ewe. Mah iwíáhwé peh wehukene iwíáh wíre. Ite mina tahnsa íwíáhonehknono?

⁶ Ahqáho. Írakaumo. Mi iwíáhwé peh abehq íwíáhe. Manikámé áhwára áhwára iwíáhi aní tahirímé wega mah kehiná kéhíná íre tábúsoqme ehweh aitéh irino.

⁷ Wehukénká mó iwíáhue iraréna, Ínéga péhe éhwéh irarunka peh Maniká aiq pútari aní míre ue ábóraq máréhre íwíáhire. Iwíáhéna, Minayabe néne péhe éhwéh íráh kégá Manikánsabe iwíáh íwíáhigehe ewe. Mira íwíáhéna, Wegá néne ahbabáqsabe ehweh aintahnawe árahinsabébo? Ehweh aintéhmé we áhwára áhwára iwíáhéna íre kawerire ewe.

⁸ Mina tahnsa íwíáho kegá, Pehipi ahbabáronehe ewe. Ahqáho. Manikánka mina tahnsa íwíáho keyábé ehweh aritena kamah arinawire. Kamah arinawe áberanawire. Mó kegá péhenéra, Íné Poraga mahraréna, Itene ahbabáqka kaweq sansá ábóraragire éna minayabe pehipi ahbabároneheqmúne síwáhnorire ewe. Írakaumo. Mi kewé péhe éhwéh aintáhwe.

Mó morá kaweqtaq mía míai aní íre míéhre i ehwéhne.

⁹ Aneq iwíáhonehknono? Nahnsó kegá ahbabárowaqme peh morá ite Asiu ke kaweqtaq míone íwíáhoo? Ahqáho. Írakaumo. Ahbabáqka ite Asiu kereq nahnsó kereq ite ómi saiqnariéhre teiú mino?

¹⁰ Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna,

Kaweqtaq mía míao ke míaho?

Írakaumo, Íre míáhwe.

Mó morá kaweqtaq mía míai aní írakaunuránowe.

¹¹ Maniká awahbeh sansá sega íre ahtebahwe.

Wensabé iuwahriehre éra we íre anebahrowe.

¹² Ómiga Manikáne ahme aiq súáhwe.

Suera moke abehq ke úkowe.

Kaweq sansá mirai anímé mó morá írakaunuránowe.

¹³ Sirupipeqté éhwéh íre kaweq éhwéh púara

pusa ké karesa kúnkúninserah ke wóe.

Sene áwéhipeqté péhe éhwéh kisuq kisurowe.

Wehenka wehuke pehtaq pukorahi naneq wehukene sinonkapipéq sítéhnserah sene péhe éhwéhká wehuke íre kawerarítéhre. (*Save-man 7.20; Buk Song 5.9, 14.1-3, 140.3*)

14 Sega ehbo ehwéhnkákáq tobek ehwéhnkákáq
irare irareowara mó kené sirupipeq umeh
arítáhwe. *(Buk Song 10.7)*

15 Sega mó ke peheráhnue subiq suq subiq surowe.

16 Pokorabeq mibeqté ké ahbabáq aritera
íre kawerarítáhwe.

17 Mó kereq morá íwíáhue mé sansa íre miraowe.

18 Manikánsabe íre áhrowe ire. *(Buk Song 36.1;
Aisaia 59.7-8)*

19 Mósísine ehwehme ite Asiu kegá moke
sehgihehéna Manikánka mi ehwéh iuwe.
Iuwaqme íre sehgioráhúne. Minayabe ite
tábúsoqme sehgiune íre irarerahúne. Ite
tagarionawe Manikánka itereq mah kehiná
kéhínánseqne ahbabáqsabe ehweh aitanawire.

20 Mósísine ehweh anteruonayabé Manikánka,
Ite kaweqtaq míáhwe íre aitankéhe. Minayabe
wehukenínká, Íné Manikáne ehweh aiq tábúsoqme
sehgiúge irarerahiro? Ahqáho. Írakaumo. Moke
mah kehiná kéhínánká mi ehwéh anteruona puaq
ite ahbabáq animárí múne tagarawéq mi ehwéh íre
irarerahúne.

Sísa Karáhénsabe aiq pútare atéh ánímé peh kaweqtaq míéh áníne i ehwéhne.

21 Manikánka Mósísine ehweh sehgió keyábé,
Ite aiq kaweqtaq míáhwe teriro? Írakaumo. We
mó sansánire. Amahnága mi sansá ábóraragirana
wega itensabé, Aiq kaweqtaq míáhwe irarerahire.
Mi sansánsábé Mósísireq Manikáne ehweh iraru
kereqka aiq iraruwe.

22 Mi sansámé mahraréna, Manikánka moke
Sísansabé aiq pútare atáh ké kaweraritena aiq

kaweqtaq miáhwe arítéhre. Asiu kené mó ah, nahnso kené mó ah írakaumo. Manikánka Asiu kereq nahnso kereqsabé peh morá íwiáhéna peh aiq pútare atáh kéyábé kaweraritena kaweqtaq miáhwe ire.

²³ Ite moke mah kehiná kéhínánká ahbabárurauna puaq Manikánka kaweqtaq mia míaínserah ite kaweqtaq ire mía míaorahúne.

²⁴ Sísa Karáhéga itene ahbabáq paiqmaro púana Manikánka séhréh aitená wáh insahwé aitená itensabé, Ite kaweqtaq miáhwe aitéhre.

²⁵ Naho naho Sísa ire tutaq Manikánka ahbabáq ke síwénunéna mi tanáhráq ire apubúue kamah ariuwe. Wegá wenahni eqmarowana Sísa pukútaq wene korahqtaté wehukene ahbabáqsabe paiqmarowe. Minayabe Manikánka Sísansabé aiq pútare atáh ké kawerarítéhre. Mina ireq Maniká anotah kawéq áníne íwiáhúne.

²⁶ Manikánka miraúnsabe amahnága itega, Maniká tábúsoréh áníne tagarione. Wegá moke Sísansabé aiq pútare atáh ké kawerarítéhre.

²⁷ Minayabe iteitensabé iwíáh íwíáhonehknono? Írakaumo. Iteitega Mósísine ehweh tábúsoqme miraúnayabé Manikánka itensabé, Ite kaweqtaq miáhwe aitehro? Írakaumo. Peh morá Sísansabé aiq pútare atona puana itensabé, Ite kaweqtaq miáhwe aitéhre.

²⁸ Manikánka Mósísine ehweh tábúsoqme sehgi ánínsabé, Are kaweqtaq miahne atehro? Írakaumo. Ite tagarionawe peh wenahnínsabé aiq pútare atéh ánínsabé, Are kaweqtaq miahne atéhre.

²⁹ Manikámé peh morá ite Asiu kené Manikápo? Írakaumo. We moke ite Asiu kereq nahnso kereqne Maniká míre.

³⁰ Maniká peh morá ánínéna ite Asiu kereq nahnso kereqsabé peh morá íwíáhíre. Ité Asiu kereq nahnso kereqka wensabé aiq pútare aton-ayabé Manikánka itensabé, Ité kaweqtaq míáhwe aitéhre.

³¹ Minayabe Mósísine ehwehnsabé abehq éhwéh míre éq anetaníbo enehnkono? Ahqáho. Íraukaumo. Manikáne ahninkáwánsabé aiq pútare atona puaq Mósísine ehweh kaweq ehwéhne págegeue irarúne.

4

Manikánka Ébárahma kaweqtaq míéh áníne ú ehwehne.

¹ Ébárahmawe ite Asiu kené igaqna míowe. Wensabé aneq iwíáhonehnkono?

² Ébárahmaga kaweq arámbéhriúnsabe Manikánka, Are kaweqtaq míáhne atoo? Írakaumo. Wene arambehriyabé Ébárahma kaweqtaq míáhne atotaq tahirímé wewensabé iwíáh íwíáhú irino. Íre wega arambehriúnsabe peh morá Manikánka miraúnsabe Ébárahmaga wewensabé íre iwíáh íwíáhorahúwe.

³ Manikáne ehwehnka mahraréna, Manikánka teawu ehwehnsabé Ébárahmaga aiq pútare atonsabe Manikánka wensabé, Are kaweqtaq míáhne atowe ire. *(Stat 15.6; Jeremaia 2.23)*

4 Arambehri anínká ápeq pehipi íre meyéhre. Wega arambehrii puana wene wahnahnka ápeq áwíre.

5 Wehukenínká wewene arambehriyabé íre iwíáh íwíáhia peh ahababáq ke kaweraritahráhi anínsábé aiq pútare atéhrana Manikánka mi anínsábé, Are kaweqtaq míahne atéhre.

6 Manikánka, Ite kaweqtaq míahwe arito keyabé Tébitiga naho naho iraréna iwíáh íwíáhuwe. Íre sene kaweq arámbéhríyábé kawerarutowana iwíáh íwíáhuwe.

7 Minayabe Tébitiga Manikáne púkuipéq naho aiq sehiranue mahraréna,
Manikánka sene ahababáq kaqsuena kawerarítéh
kéwé
sirupipeq eyoyói ke méra iwíáh íwíáhowe.

8 Itene Wahnahnka sene ahababáqsabe íre ehweh arítéh kéwé sirupipeq eyoyói ke méra iwíáh íwíáhowe úwe. *(Buk Song 32.1-2)*

9 Manikánka kawerarítéhrara sirupipeq eyoyói kewe peh morá síú amurúruáh Ásíú kébo? Ahqáho. Íre sebatare. Manikánka síú íre amurúruó nahnsó kéreq moq kawerarítéhrara sirupipeq eyoyóire. Ébárahmaga Manikánsabe aiq pútare atonsabe Manikánka wensabé, Are kaweqtaq míahne atowe teiewóge.

10 Ébárahmane áú íre amurúruotaq kaweqtaq míahne atoo? Wene áú amurúruotaq kaweqtaq míahne atoo? Árahtaq kaweqtaq míahne atoo? Wene áú íre amurúruotaq kaweqtaq míahne atowe.

11 Wene áú íre amurúruotaq Ébárahmaga Manikáne ehwehnsabé aiq pútare ato púana

wensabé, Are kaweqtaq míahne atowe. Kaweqtaq míahne atonsabe mó ke sokigi arinkeheéna anehe Manikánka Ébáráhmansabé, Áú amurúruo atowe. Minayabe Ébáráhmaga Manikánsabe téh aiq pútare ato púana síú íre amurúrusa peh moke aiq pútare atáh kéné sinahbúwá úkirana Manikánka sensabé, Ite kaweqtaq míáhwe arítéhre.

¹² Asiu kegá pehipi síú amurúruáhmé Ébáráhmawe sinahbúwábo? Írakaumo. Ébáráhmane áú íre amurúruótaq wega Manikáne ehwehnsabé aiq pútare atowe. Aiq pútare atowara wega aiq pútare atáhnserahno kewé Ébáráhmawe sinahbúwá míéhre.

Manikáne ehwehnsabé aiq pútare atéh éhwéhne.

¹³ Manikánka Ébáráhmareq wene anahwaréhreqsabé, Mókakewe itega mah marákó marákó awaq miagéhe teriuwe. Segá Mósísine ehweh kawerue sehgiúnsabe teriuwo? Írakaumo. Segá Manikáne ehwehnsabé aiq pútare ató púana wega sensabé, Ite kaweqtaq míáhwe aritena awaq miagéhe teriuwe.

¹⁴ Peh Mósísine ehweh kawerue sehgió kegá awaq míáhtáq tahirímé Manikáne ehwehnsabé aiq pútare atáh ké íre awaq míówana Manikánka mirainauge ú ehwehmé abehrúki irino.

¹⁵ Manikánka Mósísine ehweh anterúáh ké kamah arinkéhe. Nahnso kegá Mósísine ehweh sene siahrrate íre írátíáhwe. Minayabe itega mi keyabé íre ehweh aritahráhúne.

¹⁶ Manikánka Ébáráhmareq moke wene anahwaréhreqsabé iwíáhéna, Séhréh ariteyabe níre éna ínega mirainauge úwe. Mirainauge ú púana

wensabé aiq pútare atáh ké kaweraritankéhe. Manikánka peh morá Mósísine ehweh sehgió ké kaweraritankéhbo? Írakaumo. Ébáráhmaga wensabé aiq pútare atonserahno kereq moq kaweraritankéhe. Ébáráhmawe ite Manikánsabe aiq pútare atona kené iteinahbúe.

¹⁷ Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna,

Ínéga miraunka arewe áhnte nahnsó náhnsóné sigaqna míankehe ire. *(Stat 17.5; Aisaia 48.13)*

Ébáráhmaga wensabé aiq pútare atotaq Manikánka tagéna wensabé aiq pútare atáh kéné sigaqna míankehe atowe. Ébáráhmaga aiq pútare ato anímé we Manikánéna pusa ké oganúq sitena íre kéh náneq ábóraq kahno atéhrana ábóraragire.

Ébáráhmaga Manikánsabe kawerue aiq pútare ato ehwéhne.

¹⁸ Manikánka wensabé, Arewe áhnte nahnsó náhnsóné sigaqna míankehe úwana Ébáráhmaga aiq pútare atena áwénunúwe. Manikánka, Arenanahréh áhnte míagehe atonsabe Ébáráhmaga mi ehwéhnsabé aiq pútare atena áwénu aruqarurúwe.

¹⁹ Aiq pútare atena áwénu aruqaruréna peh íregárita qópéq 100 opéq míonsabe naho korééna wene anonka taropagúwe. Wene ahre Sáhawe orení úkúnsabe wega ani íre maqmiahráhúwe. Minawé Ébáráhmaga tagéna, Manikánka tení éhwéh péhe éhwéhpómo íre iwíáhúwe. Írakaumo. Mira íwíáh íre iwíáhia peh aiq pútaq aginawire éna áwénunúwe.

²⁰ Áwénunéna árahinabomo íwíáh íre iwíáhia peh teawu ehwéhnsábé aiq pútare ato puana págegeue ambubu atawéna Manikánsabe iwíáh íwíáh atowe.

²¹ Iwíáh íwíáh atena, Manikánka moke miraorahi aní púana wega teniátái ehwéh aiq pútaraginawire íwíáhéna áwénunúwe.

²² Ébáráhmaga Manikáne ehwehnsabé aiq pútare atonsabe Manikánka wensabé, Are kaweqtaq míahne atowe.

²³ Manikánka wensabé, Are kaweqtaq míahne ato ehwéhmé íre peh morá Ébáráhmansabé sehiranúwe. Írakaumo.

²⁴ Itensabéákáq teíre. Sísa itene Wahnah pukúwana Manikánka we iriwe oganúq atowe. Ítega oganúq ato anínsábé aiq pútare atáhnaraq wega itensabé, Kaweqtaq míahwe aitankéhe.

²⁵ Sega Sísa subiq suaneherautaq Manikánka mi ke íre saiqnaritowara subiq súówana itene ahabábqsabe putiowe. Ite kaweraitankehéna Manikánka we iriwe oganúq atowe.

5

Manikánka itensabé, Ite kaweqtaq míah ké wóe ú ehwehne.

¹ Sísansabé aiq pútare ataráúna puana Manikánka kaweraitena, Kaweqtaq míahwe aitáraire. Wega kaweraitaráinsabé ite insahwé aitena irunukiq ita itaire. Itene Wahnah Sísa Karáhénsabe miraurainka Manikánka irunukiq ita itaire.

² Sísansabé aiq pútare ataráuna puana Manikánka itensabé, Ínéba sero éna séhréh aita itaire. Séhréh aitéhraq Manikánka kaweqtaq mía míainserah itega

mókake weba méq we tahnsánue kaweqtaq mía
míaoneheqmúne íwíáhúnayabé itene iru eyoyóire.

³ Íre peh morá minayabe iru eyoyóire. Íre kaw-
eragi tanáhráq ebeqme itene iru umeh agire. Mi
tanáhráq iwíáhéq, Sísane sánsá íre sueq peh am-
bubu atione íwíáhúne. Mira íwíáhúnayabé itene iru
eyoyóire.

⁴ Manikáne sansá ambubu atíáhnaga
ahbabáqsabe ahqáho atahráhúne. Ahqáho
atáhnaraq wega séhréh aitanawire íwíáhéq wega
ite kaweraitanawire éq áwénunúne.

⁵ Áwénunúnaraq íre pehipi áwénunúne. Írakaumo.
Manikánka Wenawa iteba eqmaq áúwátáiraq ite
mó keyabé irutaboirigeheéna wenawanka séhréh
arite sansa sokigi aíraq ite íre pehipi áwénunúne.

⁶ Ite ahababáq aruqaruréq kaweqtaq íre
míahrahúnana awehraq tanáhráq Sísá Karáhéga
ite meirena kaweraitanieéna putiowe.

⁷ Tábúsoréh ání séhréh atanieéna mó anínká puk-
inabo? Írakaumo. Minawé íre wehukene sánsáne,
Anotah kawéq ání séhréh atanieéna mó anínká
pukinabomo.

⁸ Ite ahababáq animárí míaraunaraq Sísá Karáhéga
ite kaweraitanieéna putiowe. Miraú púana
Manikánka itensabé anotahtaq arutaboirire ue
aiq sokigi aíre.

⁹ Sísá Karáhé putiotaq wene korahq tunsabe
Manikánka itensabé, Kaweqtaq míahwe aitéhre.
Kaweqtaq míahwe aitena ite anotah sehréh aita
aitaéna mókake mó ke ehweh ariténa ite íre ehweh
aitanawire.

¹⁰ Ite Manikáne naruo animárí míaraunaraq we-
nahni putionsabe Manikánka insahwé aitaráire.

Amahnága Sísa oga mía míai anínká ite insahwé aitárái keba ména séhréh aita aitaire.

¹¹ Minawé aiq pútaq ehwéhnsábé iwíáh íwíáhúne. Maniká Iteribonsabé moq iwíáh íwíáhúne. Itene Wahnah Sísa Karáhéga insahwé aitéhnsábé Maniká Iteribonsabé anotah iwíáh íwíáhúne.

Éhrámaga miraúnka puké sansa áhwárowana Sísa miraúnka oga mé sansa áhwáro ehwehne.

¹² Itega tagarionawe naho naho mah marákó marákó ahbabáq íre kotaq peh morá ánínká ahbabáq áhwárowe. Wegá ahbabárúnka puké sansa áhwárowe. Moke anehe piah ké moq ahbabáruronsabé puku pukuowe.

¹³ Mósísiga sehgióro ú ehweh íre irarútaq mah marákó marákóípéqté kégá ahbabárowe. Sehgióro ú ehweh íre irarú púana Manikánka mó aniné ahbabáq mó aniné ahbabárue íre iwíáhúwe.

¹⁴ Ahbabáq íre iwíáhúwara Éhrámareq wene animárínseq puku pukuowe. Mósísi mío tanahráqkákáq pukuwe. Éhrámaga Manikánka pehragáhno ú ehweh anteruowara anehe piah kégá moq ahbabárera pukuwe.

Éhrámawe anehe sú aniné píkísah tahnsáne.

¹⁵ Éhráma peh morá ání ména o sansa áhwárowana we anehe sú anímé peh morá ánínká moq o sansa áhwárowana íre monseráh sánsátaré wíre. Ahqáho. Írakaumo. Sísa sánsánká Éhrámáne sánsá kiotaikire. Éhrámaga ahbabárúnsabe wereq moke mó kereq puku pukuowe. Sísa Karáhéga áhnte ke séhréh aitanieéna itene ahbabáqsabe

putiowe. Putionsabe Manikánka itensabé arutaboirána séhréh aitena oganúq ítéhre.

16 Oganúq ítéh sánsámé Éhrámaga ahabáru sansámé íre peh morá sánsáne. Ahqáho. Írakaumo. Oganúq ítéh sánsánká ite kaweraitehrana Éhrámaga ahabárú sansanká ite anotahtaq íre kaweraitéhre. Éhrámaga peh morá aní ména ahabárúnsabe Manikánka ite ómi kamah aiuwaq pukorahúne. Áhnte ahabárowana Manikánka o sansanue oganúq itena itensabé, Kaweqtaq miáhwe aitéhre.

17 Peh morá anínká ahabárúnsabe ahabáqka áhnte wehuké saiqnariéhrara puku pukuowe. Puku pukuowana oganúq ítéh sánsánká Éhrámaga ahabárú sansa kiotaikire. Sísa Karáhéwé peh morá anínká miraúnka Manikánka íné eqmaq núwátáirana iteba míarautaq págege arámbéhríéna ótaq sansá, itega íre tagariaro sansánurautaq pehwehrue míaraugaq tagarowe. Itega mina tagéq ahtebahme Manikánka íné eqmaq núwátái aní ména wene arambehri tábúsoqme mira aruqaruruge.

18 Kawerue írátíáhro. Éhrámaga ahabárúnka moke ahabáronsabé Manikánka ómi mah kehíná kéhíná ehweh aritahráhire. Sísa Karáhéga kaweq sansánúnka Manikánka ómi mah kehíná kéhínánsabé, Kaweqtaq miáhwe aitena oganúq itahráhire.

19 Éhráma peh morá aní ména wega Manikáne ehweh anteruonsabe áhnte wehuké ahabáq ke úkowe. Sísa peh morá aní ména Wenabone

ehweh tábúsoqme sehgiunsabe áhnte wehuké kaweraito púaq kaweqtaq mía míao rahúne.

²⁰ Wehukega ahbabáq áhnte kéhre siahtebageheéna Manikánka sehgióro ú ehweh náriuwe. Ahbabáq áhnte agúwana Manikánka séhréh aitéh sánsánká ahbabáq sansa kiotaikire.

²¹ Ahbabáqka wehuke saiqnaríéhrra puku pukuowe. Itene Wahnah Sísa Karáhéga miraúnsabe Manikánka itensabé, Kaweqtaq míáhwe aitena oganúq itena áhntetaq séhréh aitena itensabé, Oga mía míao ro aitéhre.

6

Sísa pukútaq ite moq pukowana ehwéhne.

¹ Minayabe aneq iwíáhonehnikono? Mahra iwíáhonehnikono? Manikánka ite áhntetaq peh íregáritaq séhréh aitankéhboq ahbabáq aruqaruroneheqmúne iwíáhonehnikono?

² Ahqáho. Írakaumo. Pusa ké ahbabáq sansa súáhnserah ite moq pusa ké tahnsa méq ahbabáq suone. Minayabe árahue ahbabáq aruqaruronehnikono?

³ Ite pusa ké tahnsa úkuna tanáhráq íre ahtebaho? Ite wání meraunaraq itereq Sísa Karáhéreq morá ání tahnsa úkuraunana we pukútaq ite moq pukowane.

⁴ Ite wání meraunawe itereq Sísa Karáhéreq pukuraune. Pukuraunara we maisarótaq itenkakáq maisarówe. Maniká Iteribo págege aní ména Sísa Karáhé iriwe oganúq atotaq itenkakáq iriwe oganúq itowe. Ite o sansanigeheéna iriwe oganúq itowe.

Ite Sísareq oga mía míaúne i ehwéhne.

⁵ Sísá Karáhé pukúwaq ite moráráq pukéq wereq itereq morá ání tahnsa úkowane. Mina únserah Manikánka Sísá iriwe oganúq atotaq itereq moráráq iriwe oganúq itowaq wereq itereq morá ání tahnsa mía míaune.

⁶ Ite tagarionawe Manikánka itene irupipeqté áhbábáq íwíáh awankátaq táhparowe. Itene ahabábáq íwíáh parabaruanieéna Sísá awankátaq táhparótaq Manikánka itene ahabábáqkakaq mitaq táhparowe. Minayabe amahnága ahabábáqka ite íre saiqnariahrahire.

⁷ Itene ahabábáqka árahinsabé ite íre saiqnariahrahire? Ahabábáqka pusa ké íre saiqnariahrahire. Ite pusa ké tahnsa úkúna puana íre saiqnariahrahire.

⁸ Sísá Karáhé pukútaq itereq pukowanayabé itereq wereq moráráq mía míaoneheqmúne. Mina aiq pútaq ehwéhne íwíáhúne.

⁹ Ite írátíonawe Sísá Karáhé mó íre pukinae. We pukúwana iriwe oganúq ato púana we mó íre pukinae. Mó íre pukorahi puana peh oga mía míainawire.

¹⁰ We peh morá tánáhráq pukú púana mó íre pukinae. Pukúnka ahabábáq sansa aiq saiqnariehre. Amahnága we oga mía míaime Maniká awahbeh sansá miraire.

¹¹ Mina inserahnoro. Itene naho áhbábáq sánsá aiq suto puaq mó íre ahabáronehe íwíáhoró. Itereq Sísá Karáhéreq moráráq oga méq Maniká awahbeh sansá miraoneheqmúne íwíáhoró.

¹² Ahabábáqka itene pukorahi inónká saiqnariehnehboq ahabábáq apubúue súáhro.

Itene irupipeqté íwíáhgá ite áúgi ínehboq ahbabáq iwiáh apubúue súáhiro.

13 Itega irutaboiro naneg meyanehéq itene aiayahnká ahbabáriyeho. Ahbabáriyehboq ite mó anínká mó anínkáue Manikánsabe, Néne ninonka are áwúge. Wahnahnainto teawéro. Itega pusa ké tahnsa míarotaq Manikánka oganúq ítarái puag wensabé áhrabéq, Arene kaweq sansá miraoneheqmúne teawéro.

14 Manikánka séhréh aitéh púana Mósísiga sehgióro ú ehwehncá íre ehweh aitéhre. Minayabe ahbabáqka ite íre saiqnariéhre.

Sehgíra sansánká ite saiqnarawé ehwehne.

15 Minayabe aneg iwiáhonehncono? Manikánka séhréh aitéhraq Mósísine ehwehncá íre ehweh aitéhnsábé ahbabáq aruqaruronehncono? Írakaumo.

16 Sehگیرا sansánká saiqnariéhme íre iahtebaho? Ite ahbabáq aruqarurirataq ahbabáqka saiqnariahnaq pukoneheqmóe. Ite Manikáne sansá sehگیرataq kaweq sansánká ite saiqnariahnaq kaweqtaq mía míaneheqmóe.

17 Menah itega ahbabáq aruqarururotaq ahbabáqka ite saiqnariarairé. Saiqnariaraitaq mó kegá aiq pútaq ehwéh íwáhnorurowaq ireq iwiáh íwíáhéq sehgirowana ahbabáqka saiqnariaraimé Manikánka sabi iuwátáire. Minayabe Manikánsabe iwiáh íwíáh atone.

18 Kaweq sansánká ite saiqnariéhnsábé iwiáh íwíáh atone.

19 Íre irasa ké míéhboq kawerue irageheéna pahsuqme teiúge. Menah itega ahbabáqsabe

irutaboiréq mira aruqaruronserah amahnága peh kaweq sansánsábé irutaboiréq kaweqtaq miáhro.

²⁰ Ahbabáqka ite saiqnariaraitaq itega kaweqtaq íre miáhrahurowe.

²¹ Itega ahbabáruo sansánsábé amahnága iye-hitehre. Itega ahbabáruotaqmé kaweq apéq meroo? Írakaumo. Mina onserahno kewé pukoneherawoe.

²² Ahbabáqka ite saiqnariarairana Manikánka sabirutairaq wene arambehri anímári úkurowe. Minayabe ite kaweqtaq méyabe iwíáh íwíáhéq oga mérapeq mía míaoneheqmóe.

²³ Ahbabáqka saiqnariéhkná aneq apéq wehuke siro? Ahbabáqka saiqnariéh ké pukoneherawoe. Itene Wahnah Sísa Karáhénsabe aiq pútare atona kewé Manikánka wáh kaweraitena oganúq itena, Sísa req ahriahri mía míaoro aitéhre.

7

Oganúq itonsabe kaweq sansánonehe i ehwéhne.

¹ Néne iyahnabo anímárino, itega Mósísiga miraoro ú ehweh aiq ahtebahwe. Wehukene oga mé tanahráq mah ehwéhmé anterúéhataq mi ehwéhnká ehweh aritahráhire. Se pukirataq mi ehwéhnká se íre ehweh aritahráhire. Minawé aiq írátíáh mino.

² Mí ehwéhnká, Arenawehqpa mía míáuño únsabe wenawehq oga míéh tánáhráq áuwéh áhréwé mi ehwéh aiq anterúéhre. Wenawehq aiq pukirana mó weh kéréhmé mi ehwéh íre anterúéhre. We puki puana mi ehwéh íre anterúéhre.

³ Wenawehq oga míéhtáq mó weh kéréhrana mi ehwéhnká, Are ahbabáq ini móne atéhre. Wenawehq pukínaraqmé we mó weh kérahráhire. Wenawehq puki puana mó wehkinsabé mi ehwéhnká, Are ahbabáq ini móne íre atahráhire.

⁴ Néne iyahnabo anímáríno, ite mi iní tahnsa móe. Sísa Karáhé pukútaq ite moq pukunsabé Mósísine ehwehnka amahnága íre ehweh aitéhre. Manikánka wenahni iriwe oganúq atowaq Sípane animarí ukéq wene arambehri miraoneheqmúne.

⁵ Iteitene ahbabáq iwiáhga saiqnariarai puag Mósísine ehweh ireq mi ehwéhnsabé iuwahriehre éq pukorahúna ahbabáq aruqarurúne.

⁶ Sísa req moráráq pukowanayabé ite saiqnariarai naneq soraq iuwena Mósísine ehweh moq soraq sueq amahnága Manikáne Awanka sokigi aí ó sánsánúne. Íre Mósísiga sehgióro ú sansa peh Manikáne Awanka sokigi aí ó sánsá sehgioneheqmúne.

Ahbabáq sansanká ite ahbabáraitéhre i ehwéhne.

⁷ Ite ahbabáronaraqmé aneq iwiáhhonehknono? Mósísine ehwehme ahbabáq ehwehne iwiáhhonehknono? Írakaumo. Peh morá mi ehwéh írátáunsabé ahbabáq ani múge iwiáhuraage. Mi sehiránká mahraréna, Mó aniné ménsámehnsánsabe aigará pabekíneho ire. Mi ehwéh írátáunsabé íné tagaríomé mó aniné ménsámehnsánsabe nigará pabekime ahbabáq míre.

⁸ Mi ehwéh irena íre sehgoráhuraunsabé ahbabáqka íné saiqnariarairana áhnte íre kaweq

sansá néne nirupipeq áhwarairaire. Mósísine ehweh íre kéhtáq tahirí ahbabáq árahue ahtebóna iripo?

⁹ Mósísine ehweh íre írátáutaq, Íné kaweq aní múge íwíáhuraage. Anehe mi ehwéh kawerue irena, Ahqáho. Íné ahbabáq ani

¹⁰ púana pukorahuge íwíáhuraage. Wehukega oga míageheéna Mósísiga mi ehwéh irarúwe. Mi ehwéh irena, Íné íre oga míahrahuge éna peh pukorahuge íwíáhuraage.

¹¹ Mi ehwéh irena íre sehgoráhuraunsabé ahbabáqka péhe sánsá aintena saiqnariarairana, Íné pukorahuge íwíáhuraage.

¹² Minayabe anere enehnkono? Manikánka iwíáh atowana Mósísiga irarú ehwehmé Manikáne ehwehnéna tábúsoréh éhwéhnéna kaweq ehwéh míre.

¹³ Mi kawéq éhwéhnká íné íre kaweraintáráiro? Írakaumo. Mi ehwéh írátáugana ahbabáqka saiqnarawéna íre kaweraitáráire. Íné áhnte ahbabáq aní ména pukorahuge íwíáhinkeheéna mi ehwéhnká sokigi aníátáire.

Ahbabáqka ite saiqnaríéh éhwéhne.

¹⁴ Ite írátíonawe Manikánka iwíáh atowana Mósísiga mi ehwéh irarúwe. Minayabe mi ehwéh kaweq éhwéhnirana ahbabáqka íné saiqnaríéhana Maniká awahbeh sansá íre sehgoráhéna peh ahbabáq aruqaruruge.

¹⁵ Íné nuwahbeh kawéq sánsá mirainie íwíáhume íre mira aruqaruruge. Peh íre nuwahbeh ahbabáq sánsá mira aruqaruruge. Aneqsabé mira aruqarurugo? Minawé íre niahteboge.

16 Íné nuwahrieh ahabábáq sánsá mira aruqarurugana Mósísine ehwehnka néne ahabábáq sokigi anírana mi ehwéhmé peh kaweq ehwéhne íwíáhuge.

17 Minayabe íre ínénéga peh nirupipeqté áhbábáq íwíáhgá saiqnariéhncá ahabábáq aruqaruruge.

18 Kaweq sansá mirainauge uganawe íre miraorahuge. Íre miraorahunsabé íné tagaríomé nirupipeq kaweq iwíáh íre kéhre.

19 Íné nuwahbeh kawéq sánsá mirainie íwíáhume íre mira aruqaruruge. Peh nuwahrieh ahabábáq sánsá mira aruqaruruge.

20 Íné nuwahrieh ahabábáq sánsá mira aruqarurunsabé íre ínénéga peh nirupipeqté áhbábáq íwíáhgá saiqnariéhncá ahabábáq aruqaruruge.

21 Íné mahraue tagaríóge. Íné nuwahbeh kawéq sánsánsábé iwíáhutaq ahabábáqka saiqnariéhnsábé íre miraorahuge.

22 Manikáne sansá peh kaweq sansáne íwíáhéna mi sansánsábé iwíáh íwíáhuge.

23 Mirainauge íwíáhugana nirupipeq mó iwíáh kéhre. Ahabábáq iwíáhgá kaweq iwíáh kiotaiki puana ninonka nirutaboiru ahabábáqká saiqnariéhhrana ahabábáq aruqaruruge.

24 Íné ahabábáq ani míó púana nirupipeq áhnte umehire. Insega séhréh aintena sabi nuwankéhbo?

25 Ahabábáqka saiqnariéhnsábé pukorahuge. Manikáne sansá sehgieyabe nírana peh nirutaboiru iwíáhgá saiqnariéhhrana ahabábáruge. Minayabe insega séhréh aintena sabi nuwankéhbo uge. Sísa Karáhé itene Wahnahnka miraúnka

Manikánka séhréh aintena sabi nuwahráhire.
Minayabe wensabé iwiáh íwiáh atóge.

8

*Sísa Karáhéga itene ahbabáq kaqiuwena
Manikáne Awa iteba eqmaro ehwehne.*

¹ Sehgióro ú ehwehnká Sísa Karáhéreq mía
míaúna ke íre ehweh aitéhre.

² Aneqsabé íre ehweh aitehro? Ahbabáqka
ite saiqnariéhnsábé pukorahúnaraq Manikáne
Awanka oganúq itena sabi íúwéhre. Sabi íúwéhrena
Sísa Karáhéreq mía míaúnayabé íre ehweh aitéhre.

³ Mósísiga sehgióro ú ehwehnká itene ahbabáq
íre kaqiuwahráhire. Árahinsabébo? Itega mi
ehwéh íre sehgióráhúne. Minayabe mi ehwéhnká
íre kaweraitahráhire. Íre kaweraitahráhinsabé
Manikánka webataq wewega itene irupipeqté
áhbábáq íwiáh kaqiuwankeheéna wenahni eq-
marowe. Eqmarowana ite tahnsá wéhúkéní úkéna
itene ahbabáqsabe putiowe.

Itene ahbabáqsabe putiotaq Manikánka mi
ahbábáq kaqsuonsabe amahnága itene ahbabáq
iwiáhgá ite íre saiqnariahrahire.

⁴ Íre iteite iuwahbeh ahbabáq iwiáh peh
Manikáne Awanka iwiáh aitehraq we awahbeh
iwiáh miraonsabé kaweq sansá Mósísine
ehwehinka irari sansá mira aruqarurúne.

⁵ Sene sirupipeqté áhbábáq íwiáh mirao kegá
ahbabáq sansansábé iwiáh íwiáhowe. Manikáne
Awanka iwiáh arítéh árámbéhrí mirao kegá wene
sánsánsábé iwiáh íwiáhowe.

⁶ Sene sirupipeqté áhbábáq sánsánsábé iwiáh
íwiáho kegá pukoneherawoe. Manikáne Awanka

awahbeh sansánsábé iwíáh íwíáh atáh kégá oga mía míaowana sirunukiq sítéhre.

⁷ Sene sirupipeqté áhbábáqsábé suwahbeh kegá Manikáne ehweh íre sehgira peh anteruera Manikáne naruo míáhwe.

⁸ Sene sirupipeqté áhbábáq íwíáh sehgió kégá Manikáawahbeh sansá íre sehgoráhowe.

⁹ Manikáne Awanka itene irupipeq mía míairaq itene irupipeqté áhbábáq íwíáh íre miraia peh Manikáne Awanka iwíáh aitéh íwíáh miraowe. Sísá Karáhéne Awanka wene arupipeq íre mía míai anímé we íre Sísá Karáhéne ani míre.

¹⁰ Itega ahabáruonsabé itene inonka pukorahi naneq mire. Sísá Karáhéga itene irupipeq míéhraq kaweqtaq míahrahéq iteyuwame oga mía míaowe.

¹¹ Manikáne Awanka itene irupipeq mía míainaraq wega Sísá Karáhé iriwe oganúq atonserah itene pukorahi inónká moq mókake iriwe oganúq itankéhe. Manikáne Awanka itene irupipeq mía míai puana mirainawire.

Manikáne Awanka séhréh aitéhraq ite Manikáne animárí úkorahúna ehwéhne.

¹² Minayabe ite anotah arámbéhrí kéhre. Mi arámbéhríwé íre itene irupipeqté áhbábáq sánsá miraé arámbéhrí wíre. Ahqáho. Írakaumo. Néne iyahnabo animáríno,

¹³ itene irupipeqté áhbábáq íwíáh mirairataqmé pukoneheqmóe. Manikáne Awanka séhréh aitéhnsábé itene irupipeqté áhbábáq íwíáh kaqsueq íre mirairataq oga mía míaoneheqmóe.

¹⁴ Manikáne Awanka iwíáh arítéh íwíáh sehgió kéké Manikáne animáríne.

15 Manikánka Wenawa iteba eqmarowana Wenawanka ite saiqnarawéna áhre aitanabo? Írakaumo. Wene animárí míageheéna eqmarowana Wenawanka ite págege aitéh púaq ite Manikánsabe, Iteriboe atone.

16 Manikáne Awanka itene irupipeq ména, Néne animárí móe tei teininsabé ite tagarionawe ite Manikáne animárí múne.

17 Ite Manikáne animárí míona puag ite mókake wega ina naneq kaweq naneq awaq mianeheq múne. Sísa Karáhé, iteruwahga aiq awaq mionserah itega mókake moke kaweq naneq awaq mianeheq múne. Segá Sísa áwíoqnonserah ite moq íwíoqnagehe. Íwíoqnehrataq Sísané sánsá kawerue sehgiónaraq mókake we tahnsá méq wereq mía míaoneheq múne.

Kaweqtapéq awaq me ehwéhne.

18 Mah marákóipéq míona tanáhráq íérinka irupipeq umehire. Mókake téhrehabeq míáhnaraq áhnte kawéqtápéq púana irupipeq anotah eyóyóinae. Anotah eyóyói naneqka umehi naneq kiotaikína puana umehinsabé anetaníbo íwíáhéq kaweqtapéqsábé áwénunonehe.

19 Ite Manikáne animárí púana wega mibeqté kaweritahna sansá sokigi ainaraq ahtebanehe. Mi tanáhráq sínaraqsábé moke Manikánka miráú naneqka arutaboiréna áwénunire.

20 Téhwe moke miráú naneq anotah kawerarowana anehe abehrúkúwe. Íre wewega abehrúkúwe. Írakaumo. Peh Manikánka abehrúkúno atowana mira agúwe. *(Stat 3.17-19)*

Amahnága mi naneqka Manikánka kawerarahna tanáhráqsábé áwénunire.

²¹ Mókakewe moke miraú naneq mó íre kárékinæ. Manikánka omasa tánáhráq moke mi naneq kawerarakéhe. Ahbabáqka ite wene animárí íre saiqnariahrah inserah kareki sansánká moke miraú naneq íre saiqnariahrahire.

²² Ahre inínká ani maqmianaitaq érinabé uwo uwoire. Ite tagarionawe uwo uwoinserah moke miraú naneqka naho naho uwo uwoéna amahnágaákáq uwo uwoéna kaweq tanáhráq sínaraqsbé áwénunire.

²³ Uwo uwoéna kaweq tanáhráq sínaraqsbé áwénuniraq ite wehukega moq uwo uwoéq áwénunúne. Manikánka Wenawa téh iteba eqmarowana iteba mía míaéna séhréh aitéhre. Minayabe anehe wega itene inonkansabé, Kaweq inónká úkúno aítana néne animárí móe aitanawire. Mi tanáhráqsábé arutaboiréq áwénunúne.

²⁴ Manikánka ite kaweraitena oganuq itaráirana amahnága inonka kaweraitahna tanáhráqsábé áwénunúne. Áwénunúna naneq tagónaraq tahirí íre áwénunúna irino. Aiq tageh anínká mó íre áwénunire. Wegá aiq tageh puana aneqsbé mó áwénuninkehbo?

²⁵ Itene iuranka íre tagóna naneqsabé áwénunúne. Manikánka aiq mirainawire íwíáhéq pehwehrue áwénunúne.

²⁶ Íre págege ke miónana Manikáne Awanka séhréh aitéhre. Manikánsabe, Aneq ehwéh púrurue teawenéhknono únana Manikáne Awanka séhréh aitéhre. Wegá itene irupipeq míéhraq itega íre ehwehnorahúna tanáhráq peh mukaq

mukaqsúnana ite séhréh aitanieéna wene iwíáh Maniká teawena iteitene umehi naneqsabé púreraitéhre.

²⁷ Manikánka itene irupipeqté íwíáh tagaríéhre. Wenawanka Maniká awahbeh sansá tagaríéh púana ite wene animárínsabé púreraitéhra Manikánka wene púreq ehwéh íréhre.

²⁸ Wenahni táhnsá míageheéna Manikánka omaq itowaq wensabé irutaboírúne. Ite tagarionawe ite meirena kaweraitanieéna Manikánka moke kaweq tanáhráqkákáq moke íre kaweq tanáhráqkákáq séhréh aitéhre.

²⁹ Téhwe Manikánka ite tagariowe. Tagarawéna wenahni táhnsá míageheéna ite omaq itowe. Sísa iteruwah ebeq kéna míowaq ite wenábáqmari míone.

³⁰ Manikánka ite omaq ito ke íáhrabéna itensabé, Kaweqtaq míáhwe aitéhre. Kaweqtaq míáhwe aitéhnsabé wega itensabé, Ínéba méq kaweqtaq mía míauserah míagehe aitowe.

Manikánka itensabé ahriahri arutaboíraitéh éhwéhne.

³¹ Manikánka itensabé, Ínéba méq kawetaq mía míauserah míagehe aitonsabe aneq iwíáhonehknono? Wega ite íéhneh aitéhnsabé itene naruoga íre saiqnariahraho mino.

³² Manikánka wenahni íre saiqnata peh moke itene ahbabáqsabe pukinkeheéna eqmarowe. Wega íre saiqnato puana moke kaweq naneq náiena séhréh aitanawire.

³³ Wene animarí míageheéna Manikánka ite omaq ito púana insega ite ehweh aitankéhbo?

Írakaumo. Maniká wewega itensabé, Kaweqtaq miahwe aitéhre.

³⁴ Manikánka kaweraito púara inserénga itene ahbabáqsabe ehweh aitera kamahigéhbo? Írakaumo. Sísa Karáhéga itene ahbabáqsabe putiowana iriwe oganúq atowana wega amahnága Maniká Iteribone ayah púpeq ména itensabé púreraitéhre.

³⁵ Sísa Karáhéga itensabé arutaboiraítéhre. Íre kaweq tanáhráq sínawe, íeri tanáhráq sínawe, íwioqné tanáhráq sínawe, ehwehráhna tanáhráq sínawe, tabonah tanáhráq sínawe, pukorahúna tanáhráq sínawe, ite subiqme kamah aíra tanáhráq sínawe Sísa itensabé íre arutaboiria peh iuwankéhbo? Írakaumo. Moke mi tanáhráq moq arutaboiraíténa iteba mía míainawire.

³⁶ Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna, Arene animarí mionayabé sega ahkakebopoq iubiq suaneherawoe. Wehukega sipisípiq subiq súáhnsrah ite moq iubiq suanehe íwíáhowe ire
(*Buk Song 44.22*)

³⁷ Moke teiyú tánáhráqsabé áhreonehnikono? Írakaumo. Sísa itensabé mi tanáhráqkákáq arutaboiraíténa íéhnehi puaq itene naruo kiotaikorahúne.

³⁸ Mó kegá miraonsabé wega itensabé íre arutaboiria peh túbáh aginabo? Írakaumo. Ite pukonaraqmé oga mionaraqmé Manikánka itensabé íre arutaboiria peh túbáh aginabo? Írakaumo. Íópeqté kéwé owainawamarímé anotah wahnáh kéwé sega miraonsabé Manikánka itensabé íre arutaboiria peh túbáh aginabo?

Írakaumo. Amahnága íre kaweq tanáhráq kéhnsábé mókake íre kaweq tanáhráq sínaraqsábé Manikánka itensabé íre arutaboria peh túbáh aginabo? Írakaumo.

³⁹ Sehwerapeqté náneq kéhnsábéwé, maraipéqté náneq kéhnsábéwé, Manikánka moke miraro naneq kéhnsábéwé Manikánka itensabé íre arutaboria peh túbáh aginabo? Írakaumo. Itene Wahnah Sísa Karáhé kéronayabé Maniká Iteriboga íre túbáh agia peh ahriahri itensabé arutaboairaitanawire. Minawé aiq tagaríóge.

9

Poraga Ísara keyábé arutaboírú ehwehne.

¹ Íné Sísa Karáhéne ani míó púana péhe éhwéh íre teiasa peh aiq pútariahnsanuge. Manikáne Awanka nirupipeq ména aiq pútaróne aintéhre.

² Nánuwahrah Isará ké Sísa Karáhé íre tagaríáhnsábé nirupipeq umeh agu aguire.

³ Nánuwahrah Isará kégá Sísa kéréra oga míáhtáq tahirímé íné iraipéq pokéyabe íre ahqáho u irino.

⁴ Ísara ke Manikáne animarí míageheéna Manikánka naho omaq itowe. Omaq itowara igaqnaréhga Manikáne págege tehreh naneq tagowana wega omasa éhwéh teriuwe. Wega Mósisi iwíáh atowana sehgióro ú ehweh teriuwe. Manikánsabe iwíáh iwíáh ató sansa sokigi ariena mókake awinauge ú ehweh teriuwe.

⁵ Itene igaqnaréh anotah ke míówe. Sísa Karáhéga mah marakóipéq tutaq wenano Ísara iní míowe. Sísa Maniká ména moke miraú

naneqkakáq wahnahniraq wensabé ahriahri
iwiáh íwiáh atone. Aiq míre.

Manikánka Ísara keba mirau sansansabé éhwéhne.

⁶ Naho naho Manikánka Ísara keyábé, Néne animarí míageheéna omaq itóge úwe. Amahnága áhnte Ísara kegá Manikánsabe suwahriehre éra íre wene animarí míáhwe. Minayabe Manikánka teriu ehweh abehq úkiro? Írakaumo. Manikánka Ísara kené sinahwaréh wene animarí míageheéna ómi íre omaq sitowe.

⁷ Minayabe wega íre moke Ébárahmane animarí omaq sitowe. Peh morá wenahni Áhísáhkine animarí Ísara kené sigaqnaréh míówe. Manikánka Ébárahma naho teawena,
Arenahni Áhísáhkiwe itene igaqna míankehe úwe.
(Stat 21.12)

⁸ Mah ehwéh áwahewé íre Ébárahmane ahrega maqmaro animarínká Manikáne animarí úkowe. Írakaumo. Peh Manikáne ehwehnsabé aiq pútare ata atao kegá Ébárahma kahnáh kée ue síwírarítáhwe.

⁹ Mi ehwéhnúmé Manikánka Ébárahmansabé naho mahraréna,
Mó opéq kouwekinaraq Sára arene ahrega animai maqmarankéhe úwe. *(Stat 18.10,14)*

¹⁰ Mó ehwéhnsabé iwiághoro. Áhísáhkine ahre wenáwíq Árébékaga morágáké téhranité maqmiowe. Sibowáwé peh morá itene igaqna Áhísáhkie.

11 Sinowagá maqmianaútaq sega kaweq sansánkákáq ahababáq sansankákáq íre miraorahuye. Minayabe íre seyene arambehriyabé peh morá Maniká awahbeh iwíáhgá aiq pútaraginkeheéna omaq sitowe.

12 Mi tanáhráq Manikánka sinowansábé, Ebeq piah anínká anehe piah aní awahbeh arámbéhrí mirainkehe úwe. *(Stat 25.23)*

13 Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna, Anehe piah aní Sékópansabé nirutaboiréna ebeq piah aní Ísonsabé nuwahriehre ire. *(Lo 21.15)*

14 Manikánka aiq irarúnsabe aneq iwíáhonehknono? Wega íre tábúsoq sitéhre iwíáhonehknono? Ahqáho. Mira iwíáh íre orahúne.

15 Manikánka Mósísinsabé naho mahraréna, Ínénéga iwíáhu aní séhréh ataníe. Ínénéga niruní ánínsábé nirutaboirataníe úwe. *(Kisim Bek 33.19)*

16 Manikánka wehukení omaq atáhnsábé íre mi aniné iwíáh wíre. Íre wene arambehriga séhréh atéhrana peh Manikánka wehukenínsábé arutaboiréna séhréh atéhre.

17 Mósisi Ísipi marárórápéq míotaq Manikáne ehwehnka mibeqté wáhnáhnnsábé mahraréna, Néne págege sansá sokigi arinieéna wahnahnúno atáráuge. Minayabe mah kehiná kéhínanká néne págege sansá ahtebagehe ire. *(Kisim Bek 9.16)*

18 Minayabe Manikánka wehuke tagéna iwíáhéna mó keyábé arutaboiréna séhréh aritena mó keyábé, Saiyo anímári méq mitaq míáhro arítéhre.

19 Ite miáhrabeqte ánínká ínénsabe, Maniká wewe awahbeh iwíáh mirainsabé árahinsabé itene ahbabáqsabe ehweh aitehro kasenire. Kasenéna, We awahbeh iwíáh mirainsabé wehukenínká we awahbeh iwíáh íre miraorahi mino ire.

20 Itewe peh wehuke puaq Manikánsabe abehq éhwéh kaseniyeho. Kunubaga ehwehniataq tahirímé miraréh ánínsabé, Aneqsabé mahna tahnsa miraintahno iripo? Írakaumo.

21 Kunuba miraréh ánínká peh morá áwánkátáté kawerue mirai kunúbáákáq íroke kunúbáákáq miraime ehweh atanabo? Írakaumo. Kunuba miraréh ánínká wewene arambehri puana we awahbeh iwíáhue miraréhre.

22 Manikánka moq we awahbeh iwíáhue miraréhre. Wehukega wene págege sansá tagageheéna Manikánka kamah arie sansa sokigi aritéhre. Wegá ahbabáq keyabé síwénunéna peh mótaq mótarue ehweh aritena anotahtaq kamah arinkéhe.

23 Wegá wewe anotah aní mé sansánkákáq wewe págegeue séhréh aite sansánkákáq sokiginieéna ite wene animarí arutaboiraitena iwíáhéna, Mókake ite néne téhrehrabeq kaweqtaq míagehe úwe. Mi iwíáhwé peh wewene iwíáhe.

24 Manikánka íre peh morá ite Ísara keyabé arutaboiraitena omaq itowe. Wegá nahnsó keyabé moq arutaboiraritena omaq sitowe.

25 Minayabe Manikáne ehweh irarú ani wenáwíq Óséaga púkuipéq sehiranéna Manikáne ehweh mahraréna,
Nahnsó keyabé, Menah ite íre nánuwahrah ke woe. Itensabé, Nánuwahrah kee aritaníe.

Íre nirutaboírurau keyábé, Nirutaboíruge aritaníe úwe ire. *(Hosea 2.23)*

²⁶ Mi ehwéhniká mó mahraréna, Wegá mi keyábé, Ite íre néne animárí móe arítaráurabeq, Ite íné oga mía míau Manikáne animárí móe aitaníe úwe ire. *(Hosea 1.10)*

²⁷ Manikáne ehweh irarú ani wenáwíq Áísáíaga naho Ísara keyábé iwíáhéna anotahtaq mahraréna, Nahmbísibeq arahwé áhnte kéhre. Ísarane anahwaréh mina tahnsa áhnte agirana Manikánka peh táhmaro kaweraritankéhe.

²⁸ Wegá mó mah kehiná kéhínánsábé ehweh aritena apubúue kamah arinawire úwe. *(Aisaia 10.22,23)*

²⁹ Minayabe Áísáíaga mó mahraréna, Itene moke miraorahi Wahnáhnká anotahtaq kamah aiena íre túbáh agútaq tahirímé wega Sóróma suwahpeqte kéreq Kómóra suwahpeqte kéreq subipáhrarutonserah iteinahréh moq subipáhrarúéh irino úwe. *(Aisaia 1.9)*

Ísara kegá íre aiq pútare ató ehwehne.

³⁰ Mi ehwéh ireq aneq iwíáhhonehknono? Téhwe nahnso kegá kaweqtaq méyabe íre sirutaboíruwe. Amahnága sega Manikáne ehweh irera aiq pútare atáhnásábé Manikánka sensabé, Ite kaweqtaq míáhwe arítéhre.

³¹ Ísara kegá Mósísiga sehgióro ú ehweh sehgione-heqmúne éra mi ehwéh íre sehgiórahowe. Minayabe se kaweqtaq íre míahrahowe.

³² Aneqsabébo? Segá íre aiq pútare atera peh seyene arambehriyabé iwíáh iwíáhowe. Minayabe

wehukega ahtate ébáh íre tagéra siyobetaq pegue inahnsübónserah sega íre aiq pútare atera peh áhwára áhwáraowe.

³³ Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna,

Tagariáhro. Íné Sáióna sawéhrápéq* Ísara kené ahtapeq siyobetaq pegue inahnsüböráhi ebáh máróge. Mitaq kéhnsábé wehukega surahoneherawoe. Wensabé aiq pútare atáh ké íre siyehitanawire ire. (*Aisaia 8.14, 28.16*)

10

Ísara kegá Manikáne sansa íre írátíáh éhwéhne.

¹ Néne iyahnabo anímáríno, íné anotahtaq nuwahbehme Manikánka Ísara ke nánuwahrah merirena kaweraritankeheéna púreq aruqaruruge.

² Íné teiúmé sega Manikáne sansá sehgieyabe sírara peh mi sansá íre ahtebah puara áhwára áhwáraowe.

³ Manikánka wehuke kaweraitéh sánsá íre ahtebahwe. Peh seyene iwíáho sansá mira aruqaruronsabé Manikánka kaweraitéh sánsá íre sehgiówe.

⁴ Mósísine ehwehnka itensabé, Kaweqtaq míáhwe íre aitahráhirana peh morá Sísa Karáhéga itensabé, Kaweqtaq míáhwe aitahráhire. Minayabe Manikánka moke Sísansabé aiq pútare atáh kéyábé, Ite kaweqtaq míáhwe aitéhre.

---

* **9:33:** Sáióna sawéh Sarúsarama suwahpeq kéhre. Mó kegá Sarúsarama suwahpeqsabé Sáiónae ue áwíratówe.

⁵ Mósísiga sehgióro ú ehweh sehgió keyábé wega naho sehiranue mahraréna,
Néne ehweh kawerue sehgióra kegá oga mía
míaigehe úwe. *(Wok Pris 18.5)*

⁶ Manikánka Sísansabé aiq pútare atéh ánínsábé,
Are kaweqtaq míahne atéhrana Manikáne ehweh
sehgiore. Mi anínká iraréna, Insega íopeq pokinabo
itene irupipeq iwíáhiyeho ire. Sísá Karáhé íopeqté
kiweranehe íwíáho? Mira íwíáh íre oro.

⁷ Mi anínká mó mahraréna, Insega pusa ké
míáhrabeq pokinabo kaseniyehe ire. Sísá Karáhé
pusa ké míáhrabeqte tumeranéhe íwíáho? Mira
íwíáh íre oro.

⁸ Mi kasé éhwéhnsábé Manikáne ehwehnka
mahraréna,
Néne ehweh peh wahtotaq kéna itene irupipeq
kéhraq íwéhrate irarewe ire. *(Lo 30.12-14)*
Mi ehwéhmé aiq pútare atona ehwéhnsábé
íwáhnorúne.

⁹ Íwáhnoréq mahraue teiune. Sísá néne Wahnah
mire íwéhrate iraréq wega pukútaq Manikánka
iriwe oganúq atonsabe irupipeq iwíáhirataq wega
meirena kaweraitankéhe.

¹⁰ Manikánka irupipeq aiq pútare atáh ké insahwé
aitena íwéhrate, Sísá néne Wahnah mire irare ke
kaweraitéhre.

¹¹ Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna,
Wensabé aiq pútare atáh ké íre siyehitanawire ire.
(Aisaia 28.16)

¹² Manikánka Ísara kereq nahnso kereqsabé peh
morá íwíáhire. Itene Wahnahnka Ísara kereq
nahnso kereq wahnahnaitena wensabé áhrabo
kené ehweh irena kaweraitena séhréh aitéhre.

13 Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna,

Are néne Wahnah míahno. Íné séhréh ainto ue áhrabira kewé Manikánka kaweraritanawire ire. *(Joel 2.32)*

14 Wehukega Sísansabé íre aiq pútare atéhrataqmé árahue néne Wahnah mé íné séhréh ainto ue áhrabigehbo? Sísá éhweh íre íréhrataqmé árahue aiq pútare atagéhbo? Sísá éhweh terí ání íre míahnaraqmé árahue iragéhbo?

15 Sísá éhweh terié ké íre eqmaq súéhrataqmé árahue kororigéhbo? Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna, Kaweq ehwéh teríra ke sirara tagehrataq sene sirupipeq eyoyóinae ire. *(Aisaia 52.7)*

Áhnte Ísara kegá kaweq ehwéhnsábé íre aiq pútare ató ehwehne.

16 Moke kaweq ehwéh írah kegá mi ehwéh sehgioo? Írakaumo. Minayabe Áísáiaga naho mahraréna, Itene Wahnahno, itega teriuna ehwéhnsábé inseréhga aiq pútare aitaho úwe. *(Aisaia 53.1)*

17 Ite tagarionawe ite Manikáne ehweh ironaraq aiq pútare atone. Mah ehwéhmé Sísá Karáhéga téh irarúwe.

18 Minayabe kasenuge. Ísara ke mi ehwéh íre írátóo? Sene ahrrate mi ehwéh aiq írátówe. Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna, Se míáhrabeq mi ehwéh aiq teriatowara írahwe. Mi ehwéhnká mah marákó marákóipéq aiq abae agire ire. *(Buk Song 19.4)*

19 Mó kasenuge. Ísara kegá mi ehwéh áwahe íre ahteboo? Ahqáho. Segá aiq ahtebowe. Minayabe Mósísiga sehiranéna Manikánka irarú ehweh mahraréna,

Nahnso ke íre áwíqkakaq ké míáhwe. Se íre anotah ke míáhwe. Se íre ahtebah ke míáhwana ínégá mi ke kaweraritahnaraq itega abiahnsa ariteq taonsahoneheqmóe úwe ire. *(Lo 32.21)*

20 Áísáiaga íre áhreia Manikánka irarú ehweh pahsuqme mahraréna,

Ínénsabe íre ninebahruro kegá ínéba sewe. Ínénsabe íre kabaruro kebá ábóraraguraugé úwe.

21 Ísara keyábé Áísáiaga mó sehiranue Manikánka irarú ehweh mahraréna, Ahriahri mi ke séhréh ariteyabe nírara se saiyoéra néne ehweh anteruq anterurowe úwe. *(Aisaia 65.1-2)*

11

Manikánka Ísara keyabé arutaboirarito ehwehne.

¹ Ísara kewe saiyo ke míáhnsábé kase ehweh kéhre. Manikánka sensabé anetaníbo éna kaqsuehro? Írakaumo. Ínéwé Ísara aní múge. Íné Ébárahmane anahwa úge. Íné Pénsámíni kahnáh aní múge.

² Manikánka naho íwíáhue omaq sito ke amahnága íre kaqsúéhre. Manikáne ehwehnta Éráisa éhweh irarime aiq ahtebaho? Éráisaga Ísara kené ahbabáqsabe Maniká teawena,

³ Néne Wahnahno, sega arene ehweh irare ke aiq subiq sutowe. Arensabé iwíáh iwíáh atonarabeqte táhbé aiq sokorúáhwe. Ínébataq míónsábé sega íné ninebahrué nubiq suaneherawoe úwe. *(1 King 19.10,14)*

⁴ Mi ehwéh mirarúnsabe Manikánka aneq ehwéh teawuwo? Wega mahraréna,

Ínéga se omaq sitó púara áhnte wehuké 7 táhúséni (7,000) wehuké íné íre nuwera péhe máníká wenáwíq Páhrinsabé íre káuqmunue iwíáh iwíáh atáhwe úwe. *(1 King 19.18)*

⁵ Mina inserah ibora táhmaro ke Manikáne sansá íre susa peh kaweqtaq míáhwe. Manikánka ite arutaboírue séhréh aitena, Néne animarí móe ue omaq itéhre.

⁶ Íre itega arambehriúnayabé peh wewega arutaboírue séhréh aitena omaq itéhre. Manikánka itene arambehriúnayabé omaq itéhtáq tahirímé séhréh aite sansa íre kéh irino.

⁷ Minayabe aneq iwíáhonehnikono? Áhnte Ísara kegá, Kaweqtaq mé sansa sehgionehq múne éra íre miraorahowe. Peh morá Manikánka omaq sito kega ahtebowara mó kegá sirupipeq íre irahráhuwe.

⁸ Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna,

Manikánka múguwahgu iwíáh aritowara se súde ke tahnsa úkera pusa ké tahnsa úkuwe. Sene siuranka íre tagia sene siahrega íre irahráhowe. Amahnágaákáq se mina tahnsa míáhwe ire. *(Lo 29.4; Aisaia 29.10)*

⁹ Tébitiga minayabe aiq mahraréna,

Kahnkapi wah paríéhkana tahkapi póeráhq
 subitíéhkana ebahnka wehukeníné aigará
 subínserah sega wahba táhútáhúrorabeq
 anotah kamáh ariena subipáharuanawire.

¹⁰ Sene siuranka íre tagahrahéra múguwahguigehe.
 Se sibobiah antera ké tahnsa ahriahri nogigéhe
 úwe. *(Buk Song 69.22-23)*

Manikánka nahnso ke kawerarito ehwéhne.

¹¹ Íné kase ehweh kéhre. Ísara kegá Manikánka
 kaweraritéh sánsá íre ahtebahnsabé ahriahri peh
 ahbabáq ke míaneherabo? Ahqáho. Írakaumo. Segá
 Manikáne sansánsábé, Iuwahriehre ensabé we
 awahbeh sansánue nahnso ke kaweraritéhre. Ísara
 kegá mina tagéra iwíáhéra, Ite minayabe iuwah-
 behre. Ite moq kaweraito igheéna nahnso ke
 kaweraritéhre.

¹² Ísara kegá Manikánka kaweraritéh sánsánsábé
 iuwahriehre ensabé Manikánka mah kehíná
 kéhíná séhréh aritéhre. Ísara kegá Manikáne
 sansá sinehepeq súónsabe wega nahnso ke séhréh
 aritéhre. Mókake áhnte Ísara kegá Maniká awahbeh
 sansánsábé suwabháhnaraq ite tagarionawe mi
 kereq mó kereq áhnte kaweraritankéhe.

¹³ Nahnso keo, amahnága ite ehweh teiúge.
 Manikánka ínénsabe, Néne ehweh nahnso ke ko-
 rerio éna eqmaq núwátái puana néne arambehri
 áhnte kaweq arámbéhrí wíre iwíáhuge.

¹⁴ Mira iwíáhunsabé táhmaro nánuwahrah Isará
 kégá néne arambehri tagéra iwíáhéra, Manikánka
 ite moq meirena kaweraiteyabe iuwahbehre éra
 Manikápa kouwekirataq kaweraritankéhe.

15 Manikánka Ísara keyábé ahqáho aritonsabe nahnso ke insahwé aritena kawerarítéhre. Wega Ísara keyábé kowe aritahnaq se pusa ké oga úkonserahnue míagehe.

16 Asiu kegá sene sánsánéra ákáhtaq wíti paráwáh mewe páréti tírotáq peh morá páretí Maniká áwéwe. Maniká áwé puara mó ákáhtaq wíti paráwáh mewe tíró páretí moke Manikáne wire. Manikánka awanká ánúq matiahnaq moke ayahnaweakáq wewene úkire.

17 Ísara kewé kaweq oríwí awánká tahnsa míáhwaq ite nahnso kewé abehq oríwí áwánká tahnsa míáhwe. Manikánka kaweq oríwí áwánká ayahnawe apiruena ite abehq oríwí áwánká ayahnawe mitaq táhparena táhparowana kaweq awánká ano kéhnsábé kawerue kíréhre.*

18 Ite amahnága kaweqtaq míáhnábé Ísara ke kiotaikúne íwíáhiyehboq peh tábúsoqme iwíáhoro. Ite awanká ayahnawe tahnsá míáhwe. Awanká ayahnawe anonka ánúqtaq íre tuire. Írakaumo. Awanká ánúq anonka ayahnawerapeq kíre.

19 Itega mahraréq, Manikánka ite awanká ayahnawe ákáhnababí táhparanieéna mibeqté áyáhnáwé apirutaire eme

20 aiq pútaq ehwéhnowe. Ísara ke Sísansabé íre aiq pútare atáhnábé apirúéhre. Ite nahnso ke Sísansabé aiq pútare atáhnábé Manikánka ite kaweq awánká ákáhnababí táhparéhre. Minayabe ite píribahriyehboq áhreue míáhro.

---

* **11:17:** Ísara kegá sene sánsánéra oríwí awanká íre kaweq ayáhnáwé apiruena mó kaweq awánkátápéqté áyáhnáwé apiruqme mitaq táhparera táhparáhwana kirena kaweq oríwí sérá íyéhre.

21 Manikánka téh kárái ayáhnáwé apirutainserah ite píribahri ke míéh rataq ite moq apiruankéhe.

22 Kawerue iwiáhoró. Manikámé arutaboiri aní ména kamah aieráhi aní miéhre. Wega wene sánsánsábé suwahrieh ke kamah ariena ite wene ehwehnsabé suwahbeh keyabé arutaboire. Wene ehweh íre sehگیرataq ite moq apiruena kamah ainkéhe.

23 Manikánka apiruo ayáhnáwéwé táhparena táhrawe kawerarahrahire. Ísara kegá sene píribahri sansá suera aiq pútare atéhrataq wehukenínká apirúéh ayáhnáwé kawerarahnserah Manikánka Ísara ke kaweraritahrahire.

24 Wehukenínká abehq oríwí áwánká ayahnawe mewe kaweq oríwí áwánká akáhnababí táhparena táhrawe kawerarahre. Mina inserah Manikánka ite nahnso ke kaweraitáaire. Kaweq oríwí áwánká ayahnawe mewe seyene kaweq oríwí áwánká akáhnababí táhparena táhrue kawerarah sánsámé íre págege sansáne. Mina inserah Manikánka Ísara ke mókake kaweraritankéhe.

Manikánka nahnso kéreq Ísara kereqsabé arutaboiri ehwéhne.

25 Néne iyahnabo anímáríno, itega kawerue ahtebageheéna menah Manikánka íre pahsutai ehwéh amahnága teiníe. Ite ahtebeh rataqmé píribahri anímárí íre míagehe. Amahnága Ísara kene sirupipeq págegeéra Manikáne sansá íre íráhwe. Mókake nahnso kegá awehraq wene sánsá sehگیرataqmé Ísara kegá iragéhe.

26 Mi tanáhráqmé Manikánka moke Ísara ke merirena kaweraritankéhe. Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna,

Kaweraritahna anínká Sarúsarama suwahpeq sínaraq wega Sékópane anahwaréhne ahbabáq kaqsuankéhe ire.

27 Manikáne ehwehnka mó mahraréna, Sigaqnaréh teriunserah sene anahwaréhne ahbabáq kaqsuaníe ire. *(Aisaia 59.20-21; Jeremaia 31.33)*

28 Ísara kegá Sísa éhweh irera iuwahriehre ensabé Manikáne naruo úkurowaq ite nahnso kegá mi ehwéh ireq sehgiówe. Manikánka Ísara ke téh omaq sitena sigaqnaréhyabe naho arutaboírú púana amahnága sinahwaréhyabe moq arutaboírere.

29 Manikámé íre mó iwíáh mó iwíáhi aní míre. Wega náwinie íwíáhínaraqmé náwinawire. Wega aiq omaq sitóge ínaraqmé anehemé íre kaqsuankéhe.

30 Menah ite nahnso kegá Manikáne ehweh anterutowara amahnága Ísara kegá wene ehweh anterúáhnsabé wega itensabé arutaboíréna séhréh aitéhre.

31 Ísara kegá Manikáne ehweh anterúáhwana Manikánka itensabé arutaboíréna séhréh aitéhnserah mókake sensabé arutaboíréna séhréh aritankéhe.

32 Ómi kegá wene ehweh anterúónsabe Manikánka, Ahbabáqka ite saiqnariankehe arítéhre. Anehe wega mah kehiná kéhínásabé arutaboíréna séhréh aritankéhe.

Manikánsabe iwíáh íwíáh atanéhe i ehwéhne.

³³ Manikámé áhnte séhréh aitéh ání ména moke tagarawéna anotah ahtébiá ání míre. Ite peh wehuke míona puaq wega tábúsoqme iwíáhi sansámé itega íre ahtebahrahúne. Wega mirai sansámé itega íre ahtebahrahúne.

³⁴ Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna, Wehukenínká itene Wahnahne iwíáhwé ahtebahrahiro? Írakaumo. Wehukenínká we áwáhnororahiro? Írakaumo. ire. (*Aisaia 40.13*)

³⁵ Wene ehwehnka mó mahraréna, Wehukenínká Maniká ebeq náwinana Manikánka íné nánino íwíáhono? Írakaumo ire. (*Jop 35.7, 41.11*)

³⁶ Manikánka wewega moke kéh náneq mirarowe. We moke kéh náneq áwahe wíre. Minayabe moke kéh náneq peh wewene wíre. We anotah aní púaq ahriahri wensabé iwíáh íwíáh atone. Aiq míre.

12

Itene inónká Maniká awe ehwéhne.

¹ Néne iyahnabo anímáríno, néne ehweh kawerue íráhro. Manikánka ite kaweraitena séhréh aitéh púaq itene inonka we áwéro. Ite oga míáhtáq itene inonka we náfíransabé kaweqtaq méq we awahbeh sansánoro. Minawé Manikánsabe iwíáh íwíáh atáh sánsáne.

² Itega Maniká awahbeh sansánigeheéna wega itene irupipeq o iwíáh aitéhre. Mah marákó márakóipéqté sánsá sehgiéhboq peh Manikánka iwíáh aitéh sánsánoro. Mirairataq Maniká awahbeh arámbéhrí miraéq wene kaweq tábúsoréh sánsámé we awahbeh sansámé ahtebahrahowe.

Manikánka náíátái pagégéráté wene arambehri sehgióro i ehwéhne.

³ Manikánka íné séhréh aintéhnsábé ínéga teiéna ehwéh íráhro. Itega, Íné anotah aní múge éq arerensabé iwíáh íwíáhiyeho. Írakaumo. Arerensabé peh tábúsoqme iwíáhoró. Manikánka aiq pútaq iwíáh aitéhnserah tábúsoqme iwíáhoró.

⁴ Wehukéniné anonka peh morá ánónkánirana áhnte naneg kéhre. Mi nanegmarínká íre peh morá árámbehri miraorahowe.

⁵ Mína inserah moke ite Sísa Karáhé tagariona kewé áhnte méq Sípane anonka tahnsá míone. Ité íre peh morá árámbehri miraúne. Íre itebataq itebatarue mía ite peh morá ánónká tahnsa míone.

⁶ Manikánka séhréh aítana wewega mó arámbehri mó arámbehriúe íátáire. Minayabe ite íre peh morá árámbehri kéhre. Manikánka arensabé, Ínéga iwíáh atahna ehwéh irarúno atahnaraqmé arega aiq pútare atahnanserahne pahsuo.

⁷ Séhréh arito atahnaraqmé kawerue séhréh arito. Síwáhnorúno atahnaraqmé tábúsoqme síwáhnorúno.

⁸ Mó kené iwíáh kawerarito atahnaraqmé tábúsoqme miraúno. Wehwehúno atahnaraqmé eyoyóue wehwehúno. Wahnahnúno atahnaraqmé tábúsoqme iwíáhue wahnahnarito. Mó keyábé arutaboírarite séhréh arito atahnaraqmé eyoyóue séhréh arito.

Mó Sísa tagariáh keyábé arutaboírarito i ehwéhne.

⁹ Mó keyábé aiq pútaq irutaboírarítáhro. Moke ahbabáqsabe anotahtaq ahqáho ato. Ahbabáq

sansa pehragéq peh kaweq sansá ambubuue sehgióro.

¹⁰ Iteruwahrahyabé irutaboironserah moke Sísa tagariáh keyábé moq irutaboireq sensabé iwíáh iwíáhéq sensíwíq pankeráhro. Íre arene áwíq peh mó ke síwíq pankeráhro.

¹¹ Manikáne arambehriyabé taorahoiyehboq tauntahunue arambehrioro. Manikáne Awanka iwíáh aitéhnserah itene wahnahnsabé iwíáh iwíáh ateq wene arambehri kawerue sehgióro.

¹² Manikánka mirainawire iwíáhéq itene irupipeq eyoyóue míáhro. Íre kaweq sunúq sinaraq uwaresa ké méq kaweqtaq míáhro. Púreré sansa taorahoiyehboq ahriahri púreq aruqaruroro.

¹³ Sísa tagariáh ké tabonahirataq náriéro. Nahnsó ke sirataq mehwehue kawerariteq kirabo arítáhro.

¹⁴ Mó kegá ite íwíoqnehrataq Manikánsabe, Mi ke kamah ario íre oro peh kaweraritoue púrerarítáhro.

¹⁵ Mó kegá eyoyóue iwíáh iwíáhirataq ite moq eyoyóue iwíáh iwíáhoró. Sirupipeq umehínaraq íbisehrataq ite moq irutaboirariteq íbisahro.

¹⁶ Ómi keyábé peh monseráh sánsánoro. Ite anotah ke úne éq píribahriiyeho. Írakaumo. Ite anotah ke púaq íre áwíqkakaq keyábé iuwahriehre iyeho. Sereq méyabe iwíáh iwíáhoró. Íre áwíqkakaq árámbehriyábé iuwahriehre iyeho. Itebataq ahte-bone éq ite itensabé iwíáh iwíáhiyeho.

Ite ahbabáraitéhra ke séhréh arítáhro i ehwéhne.

17 Mó kegá itensabé íwíoqnéra ahababáraitéhrataq itega moq sensabé mina tahnsaniyehboq peh uwareasa ánimárí míáthro. Ómi ite tagah kegá, Kaweq sansáne íwíáhigehééq peh kaweq sansánoro.

18 Taonsah iwíáh tobeh iwíáh iyehboq uwareasa ké míáthro. Árahue mó kereq iru ukiqme míanehnkono éq mina tahnsanue sereq iru ukiqme míáthro.

19 Néne iyahnabo anímáríno, mó kegá ite ahababáraitéhrataq se íre ahababárarítáthro. Manikánka se kamah arieráhire. Wene ehwehnka aiq mahraréna,

Ínénéne arambehri puana ínénéga kamah arin-
 auge ire. *(Lo*

32.35)

20 Wene ehwehnka mó mahraréna,
 Are ahababáratamna anímé, arene naruo anímé
 arupinsabe ínaraq kirabo ato. We wání tah-
 bobóire ínaraq wání náwo. Arega mirainaraq
 we ayehitanawire ire. *(Sindaun 25.21-22)*

21 Ahababáqka are saiqnariehnepoq kaweq
 sansánúno. Arega mirainaraq arene kaweq
 sansánká ahababáq sansa kiotaikinae.

13

Kámáhni kené ehweh sehgióro i ehwéhne.

¹ Ite moke kámáhni kené ehweh kawerue sehgióro. Ite tagarionawe wahnah kegá pehipi íre wahnahnowe. Írakaumo. Manikánka wahnah sansá áhwárówe. Áhwárarowara amahnága kámáhni kegá wahnahnome webaqtaq Manikánka, Wahnahnoro arítéhre.

² Minayabe kámáhni kené ehweh anteruah-naraqmé se Manikánka wahnahnoru aritéh kéné ehweh anterúáhwe. Anterúáhnsábé ehweh aritena kamah arinkéhe.

³ Kaweqtaq mía mía ke gá sene wahnah keyábé íre áhreowara peh ahbabáq ke gá sene wahnah keyábé áhreowe. Ite íre áhreigehboq peh kaweqtaq méq itene wahnah kené ehweh sehgióro. Mirairataqmé wahnah ke gá itensabé, Kawerowe aitagéhe.

⁴ Itega kaweqtaq míageheéna Manikánka wahnah keyábé, Néne arambehri miraigehboq wahnahnoru aritéhre. Ite ahbabárirataq wahnah ke gá kamah aieráho puag sensabé áhreoro. Se ahbabáq ke kamah arirana Manikánka kawerowe aritankéhe.

⁵ Itene wahnah kené ehweh anteruahnaraqmé kamah aiyehboq sehgióhé íwíáhoo? Íre peh morá mi iwíáhiransabé sehgióro. Wahnah kené ehweh irona sansámé kaweq sansáne iwíáhéq irupipeq eyoyóue sehgióro.

⁶ Manikánka wahnah keyábé, Wahnahnoru aritéhnsábé táhkisi moné síero. Segá sene wahnah árámbehri kawerue miraigehboq síero.

⁷ Minayabe seyene arambehri kahna naneg síero. Táhkisi moné meyhá ké táhkisi moné síero. Áráhísínisi moné meyhá ké áráhínisi moné síero. Wahnah keyábé siwiréh aritéhboq peh sensabé iwíáh íwíáhéq ayahmaq síero.

Mó keyábé arutaboiroro i ehwéhne.

⁸ Arega mó anínsábé monebopoq anegpopoq, Nánio. Mótaq náwinie inaraqmé arene tínáhu

túbáh aginehboq apubúue náwo. Itene tínáhu ahri-ahri apubúue parabarúáhro. Peh morá tínáhu ahriahri kagaire. Mi tínáhuwé mó keyábé ahri-ahri irutaboirono. Mó keyábé sirutaboirono kegá Manikáne ehweh moke sehgiówe.

⁹ Manikáne ehwehnka mahraréna, Mó kené ahre weh abariiyeho. Mó aní subiq súého. Aebóiyeho. Mó aniné ménsámehnsánsabe aigará pabekíneho ire. *(Kisim Bek 20.13-17; Lo 5.17-21)*

Anehe Manikáne ehwehnka mó mahraréna, Arerensabé arutaboironanserah mó keyábé moq arutaboirono ire. *(Wok Pris 19.18)* Mó keyábé arutaboirono ehweh sehgirataqmé ebeq teí éhwéhnkákákq moke mó miraoro ú ehwehnkákákq aiq sehgiówe.

¹⁰ Mó anínsabé arutaboirono anínká mi aní íre ahbabáratéhre. Minayabe mó keyábé aiq pútaq sirutaboirono kegá moke Manikáne ehweh sehgiówe.

Tábúsoqme méq peh kaweq sansá tauntahunue sehgióro i ehwéhne.

¹¹ Mah tanáhráq tagariona puaq kaweqtaq méq Manikáne ehweh sehgióro. Ite kaweraiteh aní tuina tanáhráq áhníbórání puaq sugéhboq peh áwénunéq kawerue auráq matíáhro. Itega Sísansabé aiq pútare atárotaq we tue tanáhráq ákáhtaq wahto káráire. Amahnága we tuina tanáhráq peh wah-tonagire.

¹² Inokáhpeq parabagina irana tuekína tanáhráq sinaire. Mina inserah mah tanáhráq áhníbórání parabagina irana Sísaga tuinaire. Minayabe itega sunkíkírirabeqte áhbábákq sánsá sueq téhrehrabeqte kaweq sansánoro.

¹³ Uwoyansamé, píah néra múguwahgu agéwé, mó aniné ahre weh abariéwé, ahkaragárawe, tobehwé, mó keyábé aru págege atewé, mina tahnsa áhbábáq súáhro. Peh morá téhrehraheqte kaweq sansá miraoro.

¹⁴ Ahbabáq iwiáhiyehboq peh morá itene Wahnah Sísa Karáhéba wahtotaq méq wene sansánsábé iwiáh íwiáhue sehgióro.

14

Mó Sísa tagariáh kéné sánsá íre saraqme tagahro i ehwéhne.

¹ Sísansabé aiq pútare atéh ánínká Sísane sánsá íre kawerue ahtebéna iteba sínaraq mehweh ateq séhréh atáhro. We íre ahtebehnsabé ehweh atého.

² Mó Sísa tagariéh ánínká moke táhutahuq nah nanere íwiáhéna pehipi nehrena mó Sísa tagariéh ání íre págegeue aiq pútare atéh ánínká nah naneqpomo éna we awehrii naneq íre nehre.

³ Neh ánínká íre neh anínsábé awiréh atéhneho. Awehri ánínká neh anínsábé ehweh atéhneho. Írakaumo. Manikánka moke táhutahuq neh anínsábé, We moq néne ani míre atéh púaq wega táhutahuq nehnsábé ehweh atéhneho.

⁴ Mó aniné arambehri anínsábé aneqsabé ehweh ataho? Minawé íre itene arambehri wire. Wewene wahnahnka wene sánsá tagéna tábúsoq atahráhire. Maniká itene Wahnahnka arambehri aní séhréh atéh púana wene wahnahne arambehri kawerue mirainawire.

⁵ Mó anínká ahrena ahrena wehekáhnká moke mó wehekáh kiotaikire íwiáhirana mó anínká moke wéhékáh peh monseráhnire íwiáhire. Minayabe

itene irupipeq iwíáhue tagéq peh kaweq sansá miraoro.

6 Ahrena ahrena wehekáhmé Manikánsabe iwíáh iwíáh tanahráre iwíáhi anínká Manikánsabe iwíáhi puana mira iwíáhire. Moke táhutahuq neh anínká Manikánsabe iwíáh iwíáhéna moke táhutahuq nehnsabé Maniká awahbeh sansáne iwíáhire. Íre neh anínká awehrime Maniká awahbeh sansáne iwíáhéna we moq Manikánsabe iwíáh iwíáhire.

7 Iteitene iwíáhúna sansá miraúnayabé oga miono? Írakaumo. Ite pukonaraq iteitene mátaburapeq kowíanehnkono? Írakaumo.

8 Peh Maniká itene Wahnah awahbeh sansá miraoneheéq oga mione. Ite pukonaraq itene Wahnahne kaweq matábúrápéq kowíanehe. Ite oga mionaraqkákáq pukonaraqkákáq ite Maniká Iteribone animárí míaneheqmúne.

9 Sísá Karáhéga oga míona kereq puko kereq wahnahnaitanieéna pukéna iriwe oganúkúwe.

10 Mókake ite moke Manikánka wahnahnirabeq iriwe perehnehue míahnana wega itene oga mé sansamé itene arambehriwe tagéna saraqmaranawire. Minayabe mó Sísá tagaríéh ánínsábé, Are abehq sansánóna aní móne atéhneho. Wega mirai sansansábé awiréh atéhneho.

11 Manikánka saraqmarahna tanáhráqsábé wene ehwehnka aiq mahraréna,

Íné oga mía míau Wahnáh aní míógara moke mah kehiná kéhínánká ínéba séra sirehunseraráq méra ínénsabe, Are aiq pútaq Maniká móne aintanehrawoe ire. *(Aisaia 45.23)*

12 Minayabe mi tanáhráq itega miraurauna sansánsábé morá ánínká morá ánínkáue Maniká teaweneheqmúne.

Ahbabáq sansa mó aní insoq atéhnehboq suaníe i ehwéhne.

13 Mó Sísá tagariéh ánínká miraínsabe, Abehq sánsánire atého. Ínéga mirau sansámé wega tagéna ahbabárinehboq mi sansá suena mó íre mirainie íwíáhoró.

14 Sísá itene Wahnahnka néne iwíáh aiq kaweraintéhnábé íné tagaríómé Manikánka moke táhutahuq nah nanere ire. Minayabe moke táhutahuq noge. Mó anínká mó naneq tahutáhúqsábé, Íre nah nanere ínaraq mina awehrinkehe.

15 Itega nahwana mó Sísá tagariéh ánimé iwíáh kikiritaq wega itene táhutahuqsábé, Órira míre atéhnaaqmé mi tahutáhúq mó neho. Iwíáh kikiri anínsábé, Anetaníbo pehipi nanie i anínká we íre arutaboiratéh aní míre. Sísá Karáhéga iwíáh kikiri aniné ahbabáqsabe putionsabe itega nehranka ahbabáratého.

16 Itega, Kaweq sansáne iwíáhéq mirairara mó kegá tagéra, Íre kaweq sansáne íyehboq mi sansá mó íre miraoro.

17 Manikánka ite wahnahnaitéhnábé itega táhutahuqsábé íre iwíáh íwíáhúne. Írakaumo. Peh kaweqtaq méyabewé, iru ukiq iteyabewé, iru eyoyó aiteyabewé iwíáh íwíáhúne. Manikáne Awanka minawari iwíáh aitéhre.

18 Manikánka Sísá Karáhéne arambehri miraue sehgió keyábé, Kawerowe aritowara tagah kegá, Se kaweq ke wóe iwíáhigehe.

19 Minayabe moráenué Sísane sánsá miraoneheéq we séhréh atéhonehe íwíáhoró.

20 Moke táhutahuqme nah nanere aiq pútaq ehwéhne. Peh táhutahuqsabé iwíáh iwíáhónaga Manikáne arambehri íre kaweraruéhneho. Arega náhna tahutáhúqmé mó anínká tagéna, Órirane iwíáhéna wene órira sánsámári suena ahbabárinaraqmé arega we aiq ahbabáratadne.

21 Sísá tagaríéh ánínká are tagéna arega miraónaga ahbabáratehnehboq mina íre miraúno. Minayabe órira tahutáhúqkákáq píahakáq náhnaga mó Sísá tagaríéh áni ahbabáratehnehboq íre náhno.

22 Arega miraóna sánsámé, Kaweq sánsáne iwíáhé mó anínsábé, Ínéga mirau serahnúno ue teawíneho. Arega miraóna sánsá peh Maniká teawo. Kaweq sánsánuge iwíáhi anímé wene arupipeq íre uméh agínana wega iwíáh iwíáhinkehe.

23 Mó anínká iwíáhéna, Mah tahutáhúq nonka kaweq sánsánugapómo éna náhnaraqmé wega ahbabárinae. Aiq pútaq kaweq sánsáne iwíáh íre kah-naraq wega ahbabárinae. Moke itene sánsámé aiq kaweq sánsáne iwíáh íre kéhtáq mi sánsánúnawe itega aiq ahbabáruéne.

15

Sísá Karáhéne sánsá sehgioneheqmúne i ehwéhne.

1 Ite Sísane sánsá ahtebóna kewé séhréh arite arámbéhri kéhre. Sísane sánsá peh ákáhtaq ahtebah kegá tábúsoqme sehgigeheéq séhréh aritanéhe. Íre peh iteitensabé iwíáhia peh séhréh arite iwíáhonehe.

² Itene iyahnabo anímárí Sísane sánsá ahtebéra kawerue sehigigeheéq íre ite iuwahbeh iwíáh peh se séhréh arite iwíáhonehe.

³ Sísá Karáhéga Wenabone arambehri mirainiééna we awahbeh iwíáh suowe. Minayabe Manikáne ehwehnka irarinserah mó kegá Sísá awiréh atowe. Mi ehwéhnká mahraréna, Segá arensabé awiréh atáhtáq ínénsabe moq niwiréh aintáwe ire. *(Buk Song 69.9)*

⁴ Manikánka iwíáh arito kegá wene ehweh pehipi íre sehiranuwe. Itega sáhnsahwe ahtebagehéera naho sehiranuwe. Itega Manikáne sansá kawerue ambubu atawéq sehigigehéera sehiranuwe. Itega Manikáne sansá íre sueq peh ite meirena kaweraitahna tanáhráqsábé áwénunigehéera sehiranuwe.

⁵ Itega Manikáne sansá ambubu atawéq kawerue sehigigehééna séhréh aitéhre. Ite Sísá Karáhéne sansá sehgieq moráénue peh morá íwíáhigehééna wega séhréh aitéhre.

⁶ Moráénue peh morá íwíáhirataq itene Wahnah Sísá Karáhéne Abowá Manikánsabe iwíáh íwíáh atagéhe.

Sísá Karáhéga Asiu kereq nahnso kereq séhréh aritéh éhwéhne.

⁷ Itega Sísá Karáhénsabe aiq pútare atárótaq wega íre ahqáho aitasa peh séhréh aítaráire. Mina urainserah Sísá tagaríéh ánínká iteba sínaraq mehweh ateq séhréh atáhro. Mirairame Manikánsabe iwíáh íwíáh atáh sánsá míre.

⁸ Teiníboq írátíáhro. Naho Manikánka ite Asiu kené igaqnansabe omasa éhwéh teriuwe. Sísá

Karáhéga mah marákóipéq míotaq we Asiu aní ména ite Asiu ke séhréh aitowe. Séhréh aitonka sokigi aitomé omasa éhwéh aiq pútaragire.

⁹ Moke nahnso ke moq séhréh ariteyabe áwíre. Segá wensabé iwíáh iwíáh aintageheéna séhréh ariteyabe áwíre. Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna,

Nahnso ke míéhrarabeq arensabé iwíáh iwíáh ataníe. Arenáwíq pankerónsábé igonkónue iwíáh iwíáh ataníe ire. *(Buk Song 18.49)*

¹⁰ Wene ehwehnka mó mahraréna, Nahnso keo, Asiu kereq itereqka moráráq iwíáh iwíáhero ire. *(Lo 32.43)*

¹¹ Mi ehwéhnká mó mahraréna, Nahnso keo, ite ómiga itene Wahnahnsabé iwíáh iwíáh atáhro. Mah kehíná kéhínánká wensabé iwíáh iwíáh atáhro ire. *(Buk Song 117.1)*

¹² Áísáíaga mó mahraréna, Sésine anahwa anotah aní míanawire. We anotah aní úkéna Asiu kereq nahnso kereq wannah aritankéhe. Mi tanáhráq nahnso kegá iwíáhéra, Wega ite kaweraitankéhe éra áwénunigehe úwe. *(Aisaia 11.10)*

¹³ Manikánka omasa éhwéhnéna, Áhnte kawéq náneq iníe únsabe ite amahnága áwénunúne. Wensabé aiq pútare atáh púana wega itene iru ukiq itena eyoyó aitankéhe. Manikáne Awanka kawerue séhréh aitéhnsábé ite iwíáhéq, Wene ehweh aiq pútaq ehwéhne. Wega aiq náina puag áwénunúne ewe.

Poraga nahnso ke Sísa éhweh teri terinúnsabe éhwéhne.

14 Néne iyahnabo anímáríno, Íné tagaríomé ite kaweq sansá mira aruqaruroro ke wóe. Ite Sísane sánsá aiq ahtebah puaq wensabé wensabé íwáhnoraréh orahowe.

15 Ite ibitarúého éna mah pahsí sehiranue iahreraq ítóge. Manikánka séhréh aintéh púana págegeue teiena pagu pagunuge.

16 Nahnsó kegá Manikáne sansá kawerue ahtebéra sehgegeheéna ehweh mibeq mahbeq arítéh ání tahnsanéna wene kaweq ehwéh teri terinuge. Nahnsó ke séhréh aitanieéna Sísá Karáhéne arambehri mira aruqaruruge. Nahnsó kegá Maniká awahbeh sansá sehgiara kaweqtaq mía míageheéna Manikáne Awanka séhréh aritena kawerarítéhre.

17 Sísá Karáhéba mía míaéna Manikáne arambehri kawerue miraunsabé iwíáh iwíáhuge.

18 Mó kené arambehri íre teiúge. Peh morá Sísá Karáhéga séhréh aintáráirana miraurau arámbéhrí teiúge. Nahnsó kegá mina tagéra Manikáne ehweh sehgiówe.

19 Manikáne Awanka séhréh aintáráinsabé ótaq sansá miraéna ehweh teriátáuge. Nahnsó kegá tagéra teriu ehwéh sehgirówe. Sarúsarama suwahpeqkakáq Íríríkúma marákórápéqkákáq moke ákáhpeqte ké suwahpeqkakáq Sísá Karáhé éhweh teri terinurauge.

20 Peh Sísá Karáhé éhweh íre írátíáhrabeq korerieyabe nuwahbehre. Mó anínká nahwiahnsanse pearahnaraq ínéwé wene nahwiahnsanseraq abogéhue nah peyabe nuwahriehre.

21 Írakaumo. Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna,
 We éhweh íre teriu ke tagariagehe. We éhweh íre
 irátíáh ké siahtebagehe íre. (*Aisaia 52.15*)
 Mi ehwéhniká irarinserah íre irátíáh ké
 koreriyeabe nuwahbehre.

Poraga Aroma suwahpeq pokéyabe awahbó ehwehne.

22 Nahnsó ke teri terinurau arámbéhrigá saiq-
 nariarairana iteba íre korahurauge.

23 Ínéwé áhnte opéq ite tagéyabe nuwahbaraire.
 Amahnága mahtaqté arámbéhrí aiq parabarúó
 púana ite koraganie íwíáhuge.

24 Sípéni marákórápéq pokonaraq iteruwahpeq
 kéraganie. Iteba pehgáriq tanáhráq kowéna iuwena
 pokinieonaraq itega séhréh aintagéhe.

25 Téhwe Sarúsarama suwahpeq Manikáne an-
 imárí nárinieéna pokinie.

26 Táhmaro mibeqté ánimárí tabonah ke
 míáhnsábé Másérónía marákórápéqté kéreq
 Ákáia marákórápéqté kéreqka nárieneheéra móne
 soruparera níátówe.

27 Seyega nárienéhe íwíáhurónka sirupipeq
 eyoyóurairaire. Sarúsarama suwahpeqte kégá Sísá
 éhweh téh írátówe. Segá irera nahnsó ke teriátówe.
 Minayabe amahnága nahnsó kégá nárienéhe
 íwíáhursabé aiq kawerurówe.

28 Níátáo moné Sarúsarama suwahpeqte ké aiq
 náriénaraq Sípéni marákórápéq pokonaraq iteba
 kéragéna kótaikinie.

29 Iteba konaraq Sísá Karáhéga iwíáh aintahna
 ehwéh teiníe. Wegá iwíáh aintanawire íwíáhuge.

Poraga, Púreraintáhydro ú ehwehne.

³⁰ Néne iyahnabo animárino, itene Wahnah Sísa Karáhénsabe iwíáhydro. Manikáne Awanka ite iwíáh aitáráiraq itega mó keyábé irutaboirune iwíáhydro. Mira iwíáhotaq págege arámbéhrí ínereq miraoro. Mi pagégé arámbéhríwé púreq arámbéhrí wíre. Púreréq ínénsabeákáq púreraintáhydro.

³¹ Sarúsarama suwahpeqte Sísa éhwehnsabé suwahrieh kegá nubíyehboq púreraintáhydro. Ínéga mibeqté Manikáne animári kawerue séhréh aritankeheéq púreraintáhydro. Sega néne arambehri aiq ábérehre iwíáhigehéq púreraintáhydro.

³² Mi ke séhréh arítáhnaraq Manikánka kowe aintáhnaraq iwíáh iwíáhue iteba kinie. Mi tanáhráq itereq ínereqka ehwehnonaraq irupipeq eyoyóinaq iwíáh iwíáhonehe.

³³ Manikánka ómi itene iru ukiq itena iteba mía máire. Aiq míre.

16

Poraga áhnte keyábé iroro ú ehwehne.

¹ Íné nuwahbehme Sísa tagariéh íní wenáwíq Píbi séhréh atáhydro. We Sénkária suwahpeqte íní ména mibeqté Sísa tagariáh ké séhréh arítéhere.

² Áhnte ke séhréh aritena íné moq séhréh aintáaire. Minayabe wega iteba kínaaq mehweh ateq we tabonah ína naneq séhréh atáhydro. Ite moke Manikáne animárínká itene Wahnahnsabé iwíáhéq mó ke séhréh aritonanserah mi íní séhréh atáhydro.

3 Sísá Karáhéne arambehriurautaq Ákúírareq Párisírareq mi akéqká moq moráráq arambehriuraune. Sensabé iraotao arítáhiro.

4 Segá íné séhréh aintáróyame pukorahuroye. Íre ínébataq moke Sísá tagaríáh náhnsó kégá moq mi anítéyábé iwíáh íwíáh arítáhwe.

5 Mi akéqseq sene nahtapeq momiwío ke Sísá tagaríáh kéreqsabé iroro arítáhiro.

Esia marákórápéq Sísá Karáhé éhweh teriátáutauq mi ehwéhnsábé Épáínétúsaga téh aiq pútare atena sehgyaire. We niruní ání míre. Iraúno atáhiro.

6 Máhríaga ite séhréh aitanieéna anotah arámbéhríuraire. Wensabé iraúno atáhiro.

7 Nánuwahrah Asíú ánité Ántáróníkureq Súníásareq míéhye. Íné karábúsiipéq míarautaq sega moq mitaq míaroye. Íné Sísá Karáhé íre tagariarautaq sega we tagariaroyara eqmaro kega sensabé iwíáh íwíáh arítárówe. Sensabé iraotao arítáhiro.

8 Itene Wahnahne sánsá kawerue sehgyí ání wenáwíq Ámbiátu míéhre. We niruní ání míre. Wensabé iraúno atáhiro.

9 Sísá Karáhéne arambehri miraurautaq Úrábánureq moq moráráq arambehriurauye. Wensabé iraúno atáhiro. Mó niruní ání Sítákísansabé iraúno atáhiro.

10 Sísá Karáhéne sansá tábúsoqme sehgyí ání wenáwíq Ápérie. Wensabé iraúno atáhiro. Áritóbúru karírónánínseqsabé iroro arítáhiro.

11 Nánuwahrah Asíú ání Éróríónansabé iraúno atáhiro. Náhsísune nahtapeq kaegaeo Sísá tagaríáh kényábé iroro arítáhiro.

12 Itene Wahnahne arambehri kawerue miraóya anité sensiwiq Tárípínareq Tárípósareqsabé iraotao arítáħro. Itene Wahnahne arambehri áħnte miraurai inímé Pérísie. We niruní iní míre. We néne iyahnabo iní míre. Iraúno atáħro.

13 Itene Wahnahne sánsá tábúsoqme sehgi áni wenáwiq Árukánsabé iraúno atáħro. Wenanowé náino tahnsa áni úkurainsabé mi inínsabé moq iraúno atáħro.

14 Mó kewé Ásíńkárítureq Pégónireq Éréńisireq Pátóbareq Éréńásareq sereq moráráq Sísa tagaríáh kéreqsabé iroro arítáħro.

15 Mó kewé Pírórógureq Súríahreq Néréúsareq wene anahnowáreq Óríńbareq sereq miáh Sísa tagaríáh kéreqsabé iroro arítáħro.

16 Iteite we mehweh atéħoro. Moke mahtaqté Sísa tagaríáh kéga itensabé iroro ewe.

Aħbabáq aitahráħo keyábé éħwéhne.

17 Néne iyahnabo anímárino, ehgarogaro anímárinseq aħbabáq aitahráħo anímárinseq tagaríáhro. Íwáħnoruro ehwéhnsabé aħqáħo aitáh ké tagaríáhro. Segá míéħrarabeq míéħboq peħ móbeq miáhro.

18 Mína tahnsa kéga itene Wahnah Sísa Karáhéne arambehri íre miraéra peħ seyene sirupipeqté íwiáh mira aruqaruowe. Segá áħnte ehwéhńera ehnenehne aritéħrataq íre aħtebah kéga mi ehwéh irera kaweq ehwéhne íwiáħowe.

19 Itega Síšane ehweh kawerue sehgióńsabé ómiga íráħwe. Minayabe iwíáh íwiáhéna nirupipeq eyoyóire. Aħbabáq sansa aħtebehboq peħragéq peħ kaweq sánsá aħtebahro.

20 Maniká iru ukiq itéh ánínká owainawa saiqnarianaire. Itene igaranka noginairabeq saiqnarianaire.

Itene Wahnah Sísa Karáhéga séhréh aitéhre.

Porareq mío kega Aroma keyábé iroro u ehwehne.

21 Timóti ínereq arambehrii anínká itensabé iroro ire. Nánuwahrah Asíú kéwé Árúsiareq Sésónireq Sósípátereqka itensabé moq iroro ewe.

22 Mah ehwéh páhsiipéq sehiranu aní néníwíq Tétíae. Poraga tenínserahnie pépahqtaq sehiranuge. Íné moq Síssane aninéna itensabé iroro uge.

23-24 Mahtaqté Sísa tagariáh kégá Káiúsine nahtapeq momiwíowana wega íné Pora kirabo aitéhre. Wega itensabé iroro ire.

Mah ke suwahpeqte táhkísi moné wahnahni aní wenáwíq Érásátie. Wereq itene iyahnabo aní wenáwíq Kúátúsareqka itensabé iroro éye.

Manikánsabe iwíáh íwíáh atanéhe i ehwéhne.

25 Manikánsabe iwíáh íwíáh atone. Ínéwé kaweq ehwéh Sísa Karáhé éhweh teri terinuge. Itega mi ehwéh ireq sehgegeheéna Manikánka págege aitéhre. Naho mi ehwéh íre ábóraragia peh kopípeq kowe.

26 Kopípeq kowana Manikáne ehweh iraru kégá aiq sehiranuro puana amahnágawe ábóraq kéhre. Mah kehiná kéhínánká mi ehwéhnsabé aiq pútare atera sehgegeheéna Manikánka koreriéro aítaráire.

27 Manikánka webataq mía míaéna aiq moke ahtebehre. Sísa Karáhéga miraúnsabe itega Maniká Iteribonsabé ahriahri iwíáh íwíáh atanéhe. Aiq míre.

Manikáne O Ehwehne
God's New Talk: The New Testament in the Awa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Awa long Niugini

copyright © 1974, 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Faith Comes by Hearing

Language: Awa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-12-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

9673cf68-887a-574e-9ac8-846469c86b12